היינט 6 זייטען — נאר 10 גראשען

№ 180 | Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem | פרייז 10 גראשען | Lodzer Tageblat

היינט 6 זייטען

לאדזשער טאגעבלאט

רעדאקציע און אדמיניסטראציע: פיעטריקאווער 16. טעלעפאנען פון: רעדאקציע 10057, פון אדמיניסטראציע 10047. ‖ מאנטאג, י' מנחם-אב פ' ואתחנן תר"צ ‖ 4 sierpnia 1930 r. ‖ 23-טער יאהרגאנג

10 טויזענד יודען צו קינות ביים כותל-מערבי

רעגירונג נישט ערלויבט אנצוצינדען קיין ליכט און צו זיצען ביים כותל און נישט ערלויבט מחדש צו זיין די לבנה

גרויסע אויפרעגונג אין ישוב צוליב די נייע בעגרענצונגען פון די יודישע רעכט

ירושלים, 3. (יט"א) פאליציי שאצט אז די צאהל יודען, וואס זיינען געלעגען תשעה באב געוועזען ביים כותל מערבי אויף 10 טויזענד. א גאנצען טאג ביז שפעט אין אוונט האבען טויזענדער יודען אונאויפהערליך געשטראמט צום כותל.

די רבנים האבען נישט ערלויבט די מתפללים צו שטעהן אין די הויפט-געסלער, וואס פיהרען צום כותל.

צו קינות ביים כותל-מערבי

האט מען נישט געטארט אנצינדען קיין ליכט

ירושלים, 4 אויגוסט (יטא-טעלעגר.) שבת אין אוונט צו קינות האט די רעגירונג נישט ערלויבט אנצוצינדען ליכט ביי דער כותל מערבי. מ'האט אויך נישט דערלאזט די יודען צו זעצען זיך אויף זעק, ווי עס איז געווען דער מנהג פון כמה יאהרען. אפילו מחדש זיין די לבנה ביי דעם כותל מערבי האט די רעגירונג נישט ערלויבט.

די דאזיגע אלע פאקטען האבען ארויסגערופען א גרויסע אויפרעגונג צווישען יודישען ישוב, ווייל זיי ווערען בעטראכט אלס נייע בעגרענצונגען פון די יודישע רעכט ביים כותל מערבי.

נעכטיגער נאציאנאלער טרויער איז תל אביב

ירושלים, 3. (יט"א) תל-אביב איז געלעגען געשטאנען אינגאנצען צוליב פון נאציאנאלען טרויער. די גאסען זענען אין אוונט געווען פינסטער, ווייל מען האט נישט אנגעצונדען קיין לאמטערן. אלע טעאטערן און קינא'ס זענען געווען געשלאסען. אין „בית עם" האבען זיך צוזאמענגעקליבען טויזענדער יודען צום רעפערעראט פון פראפעסאר יוסף קלויזנער, וועגען „חורבן ירושלים".

94 אראבישע און 6 פראצ. יודישע ארבייטער ביי רעגירונגס-ארבייטען

ירושלים, 3 (יטא) די „הסתדרות העובדים" האט פערעפענטליכט א סטאטיסטיק פון דער צאהל יודישע ארבייטער ביי די רעגירונגס-ארבייטען. לויט דער דאזיגער סטאטיסטיק שטעלט זיך ארויס, אז די רעגירונג בעשעפטיגט 94 פראצענט אראבער און נאר 6 פראצ. יודישע ארבייטער.

„לאדזער טאגעבלאט" פאר 10 גראשען

די איבערראשענדע נייעס, וואס „לאדזער טאגעבלאט" האט זייט נעכטען פערקלענערט אויף א העלפט דעם פרייז אין איינצעל-פערקויף, איז נעכטען געווען די סענסאציע פון טאג אין לאדז.

די ידיעה האט זיך בליץ-שנעל פערשפרייט איבער די יודישע קווארטאלען און האט ביי די ברייטע שיכטען פון דער יודישער בעפעלקערונג ארויסגערופען גרויס בעגייסטערונג.

ביז שפעט אין די מיטאג-שעה'ן האט די ראטאציאנס-מאשין פון אונזער דרוקעריי געהאלטען אין איין צודרוקען עקזעמפלארן, וואס האבען געפונען א בעזונדערס לעבהאפטיגען אפגאנג אין יענע קרייזען, וואו 20 גר. איז געווען אונמעגליך אויסצוגעבען און דערפאר האט מען זיך געמוזט בעגניגען מיט די 10-גראשען בלעטלער פון צווייפעלהאפטער קוואליטעט.

די דאזיגע קרייזען פון יודישע לעזער זענען ממש געווען גליקליך צו האבען דעם גרויסען, פאפולערן „לאדזער טאגעבלאט" פאר אזא צוגענגליכען פרייז.

פראפעסאר לואידזשי פעסקארא געשטארבען

רוים. (יטא) אין טורין איז אין עלטער פון 69 יאהר געשטארבען דער בערימטער קלינוסט און מעדיצין-פראפעסאר פראפ. לואידזשי פעסקארא, וועלכער איז אויך געווען קעניגליכער ארצט. גרויס שטוינונג האט ארויסגערופען דער פאקט, וואס מיט 3 יאהר צוריק האט זיך פראפ. פעסקארא געשמד'ט, כדי חתונה צו האבען מיט א קריסטליכער פרוי.

„משביר" בעקומט אליין-פערקויף פון די פראדוקטען פון „אימפעריאל כעמיקאל טרוסט"

ירושלים. (יטא) דער „אימפעריאל-כעמיקאל טרוסט" האט איבערגעגעבען דעם ארבייטער-קאאפעראטיוו „משביר" דעם אליין-פערקויף-רעכט פון אלע פראדוקטען פון טרוסט אויפ'ן שטח פון היפה, מתולה, עמק, גליל און תל-אביב.

דער לובאוויטשער רבי ביים פרעזידענט הובער

פייערליכע אויפנאהמע אין „ווייסען הויז" לכבוד דעם רבי'ן. — די גאנצע אמעריקאנער פרעסע איז פול מיט דעם רבי'ס בעזוך אין וואשינגטאן

ניו-יארק, 3. (ספ. צום „לאדזער טאגעבלאט"). דער לובאוויטשער רבי, הרב שניאורסאהן, וועלכער ווילט לעצטענס אין אמעריקא, איז אויפגענומען געווארען אויף אן אודיענץ ביים פרעזידענט הובער.

די אויפנאהמע אין „ווייסען הויז" לכבוד דעם לובאוויטשער רבי איז געווען זעהר א ווארימע. פרעזידענט הובער האט געהאט א לענגערן געשפרעך מיט'ן לובאוויטשער רבי'ן, בעת וועלכען עס זענען בעריהרט געווארען א ריהע אקטועלע פראבלעמען פון אלגעמיינעם כאראקטער און בעזונדערס פון יודישען לעבען. פרעזידענט הובער איז געווען איבערראשט פון די קלוגע און טיפע געדאנקען, וואס הרב שניאורסאהן האט ארויסגעזאגט און בעזונדערס פון דעם אלזייטיגען וויסען פון רבי'ן.

צום סוף פון געשפרעך האט דער לובאוויטשער רבי געבענשט דעם פרעזידענט. ווען מען האט איבערזעצט די ברכה פון רבי'ן אין ענגליש, און דער פרעזידענט הובער האט זיך בעקענט מיט איהר אינהאלט, איז ער געווען דערפון אזוי גערוהרט, אז ער האט אונגעצעהלטע מאל חיים געדאנקט דעם רבי'ן פאר דער ברכה. דער פרעזידענט האט ארויסבעגלייט דעם רבי'ן ביז צו דער טיר.

צעהנדליגער זשורנאליסטען און רעפארטערן, וואס געפינען זיך תמיד אין וואשינגטאן, האבען נאך זיין אויס-דיענץ ביים פרעזידענט, איהם אומגערינגעלט פון אלע זייטען און בעשיט איהם מיט פראגען. דער לובאוויטשער רבי האט אלעמען געגעבען געהעריגע און אויספיהרליכע תשובות, פון וואס זיי זענען געווען אזוי איבערראשט, אז זיי האבען די קלוגע ענטפער'ס פון רבי'ן איבערגעשיקט טעלעגראפיש צו זייערע צייטונגען און אלע טיילען פון די פעראייניגטע שטאטען.

צוזאמען איז אין די גרויסע צייטונגען פון וואשינגטאן און ניו-יארק געווען בעשריבען אויספיהרליך דער קבלת פנים אין „ווייסען הויז" לכבוד דעם לובאוויטשער רבי'ן און דערביי איז אויך געווען דאס בילד פון רבי'ן.

כדאי צוצוגעבען, אז בעת דער גאנצער נסיעה פון לובאוויטשער רבי'ן קיין וואשינגטאן און אויך בעת זיין ווילען דארט האט ער זיך גענעהרט מיט מצות, ווייל קיין ברויט אפילו יודישעס האט ער נישט געוואלט עסען, מחמת עס איז נישט חלה גענומען.

:0:

שטאטיש טעאטער צעגעלניאנא - 63 -

גאסטראלן פון דער ווילנער טרופע יאהר XV אנפ. מ. מזאה

היינט מאנטאג, ד. 4-טען אויגוסט, 8.45 אוונט צו ביליגע פרייזען

דער 300-טער מאל פון **קדוש השם** פון שלום אש

מארגען דינסטאג, ד. 5 אויגוסט, 8.45 אוונט צו ביליגע פרייזען

די תאוה פון יודזשען אניעל

דער פאר-פערקויף פון בעשטעלונגס-בילעטען צו בעקומען ביי דער קאסע פון שטאטישן טעאטער פיעטריקאווער 74.

אכטונג פריזיער-מייסטער.

דערמיט מאכען מיר בעקאנט, אז מארגען דינסטאג ד. 5-טען שערפיען פינקטליך 9 א זייגער אוונד קומט פאר אין אייגענעם לאקאל פיעטריקאווער 85

אן אויסערארדענטליכע פערזאמלונג

מיט א זעהר אינטערעסאנטען טאג-ארדנונג, ווי פערלייכטערונגס-עקזאמענס, ערגענצונגס-קורסען און פערשידענע זעהר וויכטיגע פאך-פראגען. דעריבער איז זעהר געווינשען אז קיין איינציגער מיטגליד זאל נישט פעהלען.

בעמערקונג: אום נישט צו פערלירען די מיטגלידס-רעכט ווערט געבעטען בעצייטענס צו רעגולירען די פערלעגענע מיטגלידס-בייטרעגע. אין געגענפאל וועלען מיר זיין געצוואונגען צו בענוצען זיך מיט דעם פאראגראף 11 פונקט 1 פון אונזער סטאטוט.

מיט אכטונג

די פערוואלטונג פון פריזיער-צעך אין לאדז, פיעטריקאווער 85.

Dr. Wołkowyski

צוריקגעקעהרט

צעגיעלניאנא 25

טעלעפאן 126-87

ספעציאל-ארצט פאר הויט און ווענערישע קראנקהייטען און מענער-שוואכע. אלע-ארט אנאליזען בעהאנדלונג מיט קווארק-שטראהלען.

נעמט אן פון 8—2, און פון 6 -9 אוונד.

בעזונדער „ארטע-זאל פאר פרויען.

Dr. med. H. Różaner

ספעציאליסט פון הויט- און וועגערישע קראנקהייטען און קינדערלאזיגקייט

נארוטאוויטשא 9, טעל. 128-98

נעהמט אן פון 8—10; 5—8 אוונד

א ספעציעלער ווארטע-זאל פאר פרויען.

היגיענישער פריזיער-אנשטאלט

פאמארסקא 14, טעל. 162-83

פראנט 2-טער שטאק

איז נאך א גרינדליכען רעמאנט געעפענט און בעט זעהר זיינע יעצטיגע און געוועזענע קונדשאפט, ווי אויך בעקאנטע אונז צו בעזוכען. מיר בעמיהען זיך אלע העכסט-צופרידענצושטעלען.

צו מעסיגע פרייזען.

עס ווערט דארט געזוכט א לעהריונגע.

צענטראלע טעכטער-שולע „בית-יעקב" לאדז, צעגעלניאנא 3 טעל. 170-28

אכטונג! ס'ווערען נאך אנגענומען איינשרייבונגען פון נייע שילערינס אין דער קאנצעלאריע פון דער שולע, צעגעלניאנא № 3 אין די טעג מאנטאג און דאנערשטאג פון 10 ביז 1 פארט.

די לייטונג.

ווינער ארטאפעדישע פראצאווניע

— אונטער אויפזיכט פון א דאקטאר ספעציאליסט — מאכט לויט גיפס-מאדעלען וואקלדעקס געגען פלאט פיס קינסטליכע פיס, ארטאפעדישע גארסעטען און אפאראטען א. ז. וו. גדאנסקא 28, וו. 1, פון 5—7 אוונד

סטארשי כירורגישער פעלדשער י. סענדער

פאמארסקא 14, טעל. 162-83

פראנט 2-טער שטאק,

וועלכער האט פראקטיצירט אין פאזנאנסקי'ס שפיטאל 14 יאהר, נעמט אן אלע ארט קראנקע צו יעדע צייט

Dr. Med. E. Reicher

ספעציאל ארצט

פאר הויט האר און ווענערישע קראנקהייטען

דיאטערמיע-בעהאנדלונג און עלעקטרא-טעראפיע

פאלודניאווא 28 טעל. 201-93. נעמט אן פון 8-9½ פריה און 6—9 אוונד. זונטאג פון 9-1 מיט אג.

פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע פרייזען

Dr. med. H. Lajchter

צאהן-כירורג

קיפער, דזשאנסלעס גומען, צינג-קראנקהייטען א.ד.ג.

זשעלאנא 9 טעל. 149-66 1 שטאק פראנט.

נעמט אן פון 2.30 נ"מ. ביז 9.30 אוו.

Dr. A. Mazur

וסכאדניא 65, — טעל. 166-01

נעמט אן פון 10—1.30, 2.8 און 4—6 אוונט

Dr. med. Adam Bender

נארוטאוויטשא 30 טעל. 114-75

ספעצ. אינערליכע און האריז-קראנקהייטען

צווייַ דיקטאטורען — איטאליען און סאוו.-רוסלאנד שליסען צווישען זיך א האנדעלס-אפמאך

גענעראל-שטרייק פון טעקסטיל-ארבייטער אין פראנקרייך

געשלאָסען א האנדעלס-אפמאך

צווישען איטאליען און די סאוויעטען

רוים, 3 (ספעצ.) היינט איז דאָ געשלאָסען געוואָרען אַ אָפּמאַך צווישען איטאַליען און סאָוו.-רוסלאַנד. דער אָפּמאַך גיט אַ מעגליכקייט איטאַליען צו פערשפרייטען איהר פּראָדוקציע אין סאָוו.-רוסלאַנד.

מוסאָליני האָט היינט אויפגענומען דעם סאָוויעטישען געהילפס-קאָמיסאַר פאַר אויסערן-ענינים ליטווינאָוו.

גענעראל-שטרייק אין פראנקרייך

ליל, 3 (ספעצ.) אויף היינט איז אין ליל פּראָקלאָמירט געוואָרען אַ גע-נעראַל-שטרייק. דער שטרייק וועט אַרומנעמען 100 טויזענד אַרבייטער.

יודען אנטלויפען אין רומעניען פון די דערפער

אויס מורא פאר פאגראמען

בוקאַרעשט, 3 אויגוסט (יטא-טעלעגר.) דעם לעצטען פרייטאָג זענען אָנגעקומען קיין קישינעווו אַלע יודישע איינוואוינער פון דאָרף פרוזשאַני, וועל-כע זענען פון דאָרט אנטלאָפען. די פרוזשאַנער יודען האָבען געלאָזט אויף הפקר ווייערע פערמעגענס, און אנטלאָפען, כדי צו ראַטעווען זיך דאָס לעבען. די סבה פון אנטלויפען איז די. וואָס עס זענען אָנגעקומען 25 קוזיסטישע סטודענטען אין פרוזשאַני, און זיי האָבען גענומען העצען די פּויערים, אַז זיי זאָלען אויס-שעכטען אַלע יודען.

אנטיסעמיטישע דראהונגען

צום רעדאַקטאָר פון „אדוועראול"

בוקאַרעסט, 3 (יטא) אין רעדאַקציע פון „אַדוועראול" זענען היינט אַריינגעקומען 3 מיטגלידער פון דער „אייזערנער גוואַרדיע" און האָבען געפּאָ-דערט צו פערעפענטליכען אַ אַרטיקעל לטובת דער „אייזערנער גוואַרדיע", אין פאַל פון אַ אָפּזאָג האָבען זיי געדראָהט מיט'ן טויט דעם רעדאַקטאָר פון דער צייטונג. מען האָט די „העלדען" בעזייטיגט פון רעדאַקציע.

אנטדעקט די געהיימע דרוקעריי

פון דער „אייזערנער גוואַרדיע" אין רומעניען

בוקאַרעשט, 3 אויגוסט (יטא-טעלעגר.) די פּאָליציי האָט ענדליך אנט-דעקט די געהיימע דרוקעריי פון דער אַנטיסעמיטישער אָרגאַניזאַציע די „אייזער-נע גוואַרדיע".

ווייטערדיגע בלוטיגע אנפאלען

אויף יודען אין רומעניען

בוקאַרעסט. (יטא) פון בעלץ מעלדעט מען מיט, ראָס 2 יודישע יונגע-לייט, די ברידער ליפּסאַן זענען אויף דער גאַס בלוטיג צושלאָגען געוואָרען דורך אַנטיסעמיטישע סטודענטען די ברידער ליפּסאַן זענען אָפּגעפיהרט געוואָרען אין שפּיטאָל.

אין שטעטעל ניגערן, בייַ קישענעוו, זענען דורך אַנטיסעמיטען באַפאַלען געוואָרען אַ געוויסער משה אונצאָוויטש, מיט זיין טאָכטער אסתר. מען האָט זיי אַזוי מערדערליך געשלאָגען, דאָס זיי זענען געפאַלען אין חלשות. די באַלוי-ציאַנטען האָבען מיטגעהאַלפען צו שלאָ-גען, רופענדיג: „היינט מעג מען שלאָ-גען יודען" די פערוואונדעטע זענען אָפּגעפיהרט געוואָרען אין שפּיטאָל. די דריי פּאָליציאַנטען זענען בעזייטיגט גע-וואָרען פון זייער אמט און זיי וועלען בעשטראָפט ווערען.

דייטשע רעגירונג זאל אינטערווענירן

געגען די קוזיסטישע מעשים אין רומעניען

דאַנציג, 3 אויגוסט (יטא-טעלעגר.) די „פאָלקס-שטימע" פאָדערט אויף די רייכס-רעגירונג אַנצונעמען שריט געגען דער פּאַגראָם-כוואַליע, וועלכע ווערט פערשפרייט דורך די קוזיסטען געגען דער דייטשער בעפעלקערונג אין רומעניען.

שרעקליכער טראמוואי-צוזאמענשטויס אין ווין

ווין, 3 (ספעצ.) דאָ איז היינט פּאָרגעקומען אַ צוזאַמענשטויס פון 2 טראַמוואַיען. דער מאָטאָר-פיהרער איז דער'הרגעט געוואָרען און 15 פּאַסאַזשירען זענען פערוואונדעט געוואָרען.

געשטארבען א געוועזענער יודישער מיניסטער פון בייערן

בערלין, 23 (יט"א) דאָ איז געשטאָרבען ד"ר האַז, געוו מיניסטער פון בייערן, וועלכער איז בעת דער דייטשער אָקופּאַציע אין פּוילען גע ווען דער לייטער פון יודישען רעפערָאַט אין פּוילען.

צוזאמענשטויסען צווישען קאמוניסטען און היטלעראווצעס

בערלין, 3 (ספעצ.) קאָמוניסטען האָבען זיך היינט אַריינגעריסען אין לאָקאַל פון די היטלעראָווצעס און איהם דעמאָלירט. עס איז אנטשטאַנען אַ שיסעריי. 5 פערזאָן זענען פערוואונדעט געוואָרען.

בערלין 3 (ספעצ.) אין העסען איז פּאָרגעקומען אַ צוזאַמענשטויס צווישען היטלעראָווצעס און קאָמוניסטען. 3 פערזאָן זענען פערוואונדעט גע-וואָרען.

לופט-פליהער בעגעהט זעלבסטמארד צוליב א ענטוישטער ליבע

מאָנטאָלע, 3 (ספ.) דאָ איז היינט אַ לופט-פליהער בעגאַנגען זעלבסט מאָרד, דורך אַראָפּשפּרונגען פון אַ פליהענדען אַעראָפּלאַן. דער לופט-פליהער איז דער'הרגעט געוואָרען אויפ'ן אָרט.

ביים זעלבסטמערדער האָט מען געפונען אַ בריף, אין וועלכען ער שרייבט אַז ער בעגעהט זעלבסטמאָרד צוליב זיין ענטוישטער ליבע צו אַ מיידעל.

ארץ-ישראל-מאטאציקליסטן קומען היינט קיין ווארשא

פייערליכער קבלת-פנים פאר די א"י-העלדען

ווארשאַ, 3. (מעל.)

היינט קומט קיין ווארשאַ די מאָטאָ-ציקליסטען-גרופּע פון א"י. אַ דעלעגאַ-ציע פון „מכבי" איז אַקעגענגעפאָהרען די מאָ מאָטאָציקליסטען קיין בלונגע. די אויפנאַהמע וועט פּאָרקומען אויף דער גרויסער ראָגאַטקע. מקבל פנים זיין די העלדישע א"י מאָטאָציקליסטען קומען אַלע מאָטאָציקליסטען פון ווארשאַווער מכבי, פאָרשטעהער פון די יודישע יע-גענד אָרגאַניזאַציעס, פּרעסע פאָרשטע-הער א.א. מיט אַ אָרקעסטער בראש. די בעגריסונג וועט האַלטען סענאַטאָר ראָזענזאָהן.

אין אָוועגד וועט פאָרקומען אַ אַקאַ-דעמיע, אויף וועלכער עס קומען ווי מען רעכענט דער פּרעמיער סלאַוועק, אוי-כערן - מיניסטער זאַלעסקי און אנדערע רוינג-געשטעלטע געסט.

אהן יונגעלייט קאן זי נישט לעבען

א זעלבסטמארד פון א 17-יעהריגער

(§) די 17-יעהריגע לעאָקאַדיאַ דראָזש-דזשי, אַ טאָכטער פון אַ וואַנדער - פאָ-טאָגראַפיסט אויף זשגאָווסקאַ 82 האָט נעכטען אין דער אָבּיקאַציע פון דער-מאָנטען הויז אויסגעטרינקען אַ פּלע-שעלע סם מיט'ן צוועק צו בעגעהען זעלבסטמאָרד. די סבה פונ'ם זעלבסט-מאָרד איז געוועזען דאָס, וואָס דער פאָ-טער האָט זי' אויסגעמוסר'ט, וואָס זי שלעפּט זיך אַרום ביז שפּעט אין דער נאַכט מיט יונגעלייט.

דער דאָקטאָר פון פּאָגאָטאָוויע האָט איהר אויסגעפּלומפּט דעם מאָגען און איבערגעלאָזט אינדערהיים.

בעקער-ארבייטער איז קאמף געגען די לויז-רעדוקציעס

(§) נעכטען איז אין לאָקאַל פון די קלאַסען-פעראיינען אויף נאַרוטאָוויטש 50 פּאָרגעקומען אַ פערזאַמלונג פון די בעקער - אַרבייטער. דער רעפערענט קאָזאַלענסקי האָט אָנגעוויזען, אַז די בעלי-בתים האָבען נישט קיין סבה צו רייסען די לוינען. דער קאָנטאַקט פון בריוף האָט זיך נישט פערקלענערט צוליב'ן קריזיס ווי גם טענה'ן די בע-קער-אונטערנעמער, מחמת די אַרבייטער זענען בעשעפטיגט טעגליך צו 12 שעה און אין דאָנערשטאָגען צו 16 שעה. דערנאָכער זעהט דער רעפערענט אַיין אויסוועג זיך צו פערטיידיגען געגען לוין-רעדוקציעס, דורך צוזאַמענגיסען פון די בעקער אַרבייטער פעראיינען און אין איין שטאַרקען פעראיין. נאָך אַ לענגערער דיסקוסיע ווערט דער פאָרשלאַג אָנגע-נומען און עס ווערט בעשלאָסען תיכף צוצוטרעטען צו דער פעראייניגונג.

זומער-טעאטער אין „סקאלא"

די נעכטיגע ועווי-פּרעמיערע אין זו-מער טעאַטער „סקאַלאַ" איז אַראָפּ מיט אַ גרויסען ערפאָלג. די רעווי געהט טעגליך צו צוויי מאָל.

א פרוי ארויסגעפאלען פון פענסטער

(§) אויף שענקיעוויטשאַ נאָס 58 איז נעכטען אַרויסגעפאַלען פון פענסטער אויפ'ן ערשטען שטאָק די פרוי פון סטרוזש יוזעפאַ אַרזשעכאָווסקאַ, 58 יאָהר אַלט. זי האָט געוואַשען דאָס פענסטער און פון איינפאַרזיכטיגקייט אַרויסגעפאַ-לען. פּאָגאָטאָוויע האָט איהר ערטייַלט הילף.

יודיש טעאטער אין פילהארמאניע זאל — נארוטאָוויטש 20 —

אונטער דער לייטונג פון א. בעזמאַן

אייניגע גאַסטראָלען פון וועלט-בערימטען און בעליבטען פאָלקס-ארטיסט

א. סאמבערג

וויכטיג נייעס! גראַנדיעזע פאָרשטעלונג!

א. סאַמבערג אין דער סענסאַציאָנעלער און שפּאַנענדער פּיעסע

היינט מאָנטאָג ד. 4-טען און מאָרגען דינסטאָג 9 אָוועגט

דער

פערשאלטענער

אין 3 אַקטען פון סאָפּיא-ביעלאַיאַ, יודיש: ס. י.

— רעזשי — א. סאַמבערג

דער פערשאָלטענער - א. סאַמבערג -

II

א. סאַמבערגס וועלט-טריומף

שיילאק

(הויפּט-סצענעס)

פון שעקספּיר, יודיש: ישראל שטערן און ראַקאָווסקי. לויט רעזשי און אינ-סצעניזאַציע פון ד"ר ווייכערט מוזיק ה. קאָן. א. סאַמבערג אַלס שיילאָק

פּרייזען פון 50 גר. ביז 2 זל.

ס'נעמט אנטייל לויט א. ב. טרויען: בעזמאַן, דיכטענבערג, ליבראָווסקאַ, נערה, און פאָדערמאַן. מענער: אַריעל, באַלבירסקי, האַמבורגער, הערשקאָוויטש, נייהויז, ראַקאָה. דיריגענט: ל. זעלמאַן.

בילעטען אויף אַלע פאָרשטעלונגען צו בעקומען אין דער קאַסע פון פילהאַרמאָניע.

צוויי עלעגאנטע דאמען גנב'ענען צו אין א פוטער-געשעפט

פאר 5000 זל. מאלפע-פוטערס

(§) שבת און אויגוסט, איינינגע מינוט פאַר'ן שליסען דאָס געשעפט, זענען צו ירחמיאל זענעלבערג, אינהאַבער פון פוטער-געשעפט אויף פּיעטרוקאָווער 5, אַריינגעקומען 2 עלעגאַנט געקליידעטע דאַמען אין בעגלייטונג פון אַ העָר און פאַרלאַנגט צו קויפען „גורקעס".

היות דער קונה האָט עקלערט, אַז ער וויל קויפען 6 פוטערלעך און אַמע-ריקאַנישער וואָלטע. האָט דער אינגעניער מער נישט געקוקט אויף דער שפּעטער צייט, גענומען וויזען די קונים זיין גוטע סחורה, האָפענדיג צו בעקומען מזומן.

נאָכ'ן איבערקוקען אַ רייה פוטער-לעך, האָבען די דאַמען פּלוצלונג ערקלערט, אַז זיי קענען זיך נישט אויף קיין פוטער אין דערביי וועלען זיי קומען מאָרגען מיט'ן צוויייטען מאָל מיט אַ מבין און ערשט דאַן וועלען זיי נע-מען צו לייזען...

נאָכדעם אָבער ווי די עלעגאַנטע דאַ-מען זענען אַרויס פון געשעפט האָט זע-נעלבערג מיט שרעק דערזעהן, אַז עס פעהלען איהם עטליכע מאַלפע-פוטערס אין ווערט פון 5000 זל. ער איז תיכף אַרויסגעלאָפען פון געוועלב זוכען די חברה, אָבער די גנבטע שאָפּענפעלדער זענען שוין נישט געווען צו זעהן.

פיפיגע שאנטאזשיסטקע מעלדעט פאליציי, אז סוחרים האבען זי פערגוואלדיגט אין זגיערזשער וואלד

די מעשה, וואס די ווארשאווער יודישע פרעסע האט צובלאזען אין א ביליגער „יודישער סענסאציע" און בעשמוצט די לאדזשער יודישע פליישער-סוחרים

די בחור'טע זיצט שוין אין לאדזשער תפיסה

(§) פאַרגעטע וואָך האָבען מיר גע-מעלדען וועגען אַנ'אויסטערלישען אומ-גליקליכען פאַל. אַז סוחרים זאָלען האָ בען אויפ'ן זגערזשער וועג פערשלעפּט אַדורכגעהענדע פרוי און אַ וואַלד, זי געפּינגען און פערגוואַלטיגט.

דער פאַל איז געווען אַזוי אומגלויב-ליך, אַז מיר האָבען אויחם בלויז פער-נאָטירט ערפּוהלענדיג אומער ושורנאַ-ליסטישען חוב. די לאָדזשער קאָרעספּאָנ-דענטען אָבער פון דער ווארשאַווער יודישער פרעסע, האָבען די מעשה צו-בלאָזען און אַ פערגוואַלטיגונג פון אַ יודישקע דורך יודען... דערביי האָבען די דאָזיגע נאָך בולגע סענסאַציע זיך יאָגענדיג ווארשאַווער יודישע צייַ-טונגען, געוואָוסט צו דערצעהלען, אַז די פערגוואַלטיגער זענען 2 לאָדזשער יודי-שע קצבים, וואָס עס האָט אין די לאָ-דזשער פליישער-קרייזען אַרויסגערופען אַ געוואַלטיגען פערדרוס אויצט שטעלט זיך אַרויס דער גאַנצער אמת פון דער דאָזיגער אונגעהערטער געשיכטע:

די 25 יעהריגע קריסטין וועראָניקאַ יאַראָנאָווסקאַ פון ראַקוטשינער גאַס 59, האָט בשתו געמעלדען פּאָליציי, אַז אויפ'ן זגערזשער וועג האָבען זי צוויי סוחרים פערשלעפּט אין וואַלד, זי געבונ-דען און פערגוואַלטיגט. לויט דער גע-נויער שילדערונג פון דער יאַראָנאָווסקאַ פּונ'ם אויסזעהן פון די צוויי סוחרים, האָט די פּאָליציי די לעצטע אַרעסטירט און אַ זגערזשער רעסטאָראַן. בעת דער קאָנפראָנטאַציע מיט די פערהאַלטענע, האָט דאָס „געלומענע" ווייבעלע ער-קלעהרט, אַז זי איז גרייט מוחל צו זיין אויף איהר פלומרשטער „חרפה" אויב זי וועט בעקומען פּערגיטונג 500 זל. פון איהרע „פייניגער". דאַן האָבען ביידע אָנגעקלאָגטע דערצעהלט אַזאַ מעשה: בעת זיי זענען אין קרוטושען טאָג גע-פאָהרען אונטערוועגס, איז דורכגע-גאַנגען די דערמאָנטע יאַראָנאָווסקאַ און געבעטען די סוחרים זי אַרויפנעה-מען אויפ'ן וואָגען. זיי האָבען איהר בקשה ערפּיהלט. אָבער זיצענדיג שוין אויפ'ן וואָגען האָט זי גענומען זיי שאַנ-טאַזשירען פאָדערענדיג 500 זל. און נעגענפאַל, וועט זי מעלדען פּאָליציי, אַז זיי האָבען זי פערגוואַלטיגט. די סוחרים האָבען דאַן געהייסען דעם בעל-הגלה זי אַראָפּשטעלען פון וואָגען.

דאָ איז די יאַראָנאָווסקאַ אַוועק און קאָמיסאַריאַט און אויסגעטראַכט דעם בלבול.

אויסהערענדיג אַזאַ מעשה האָט פּאָ-ליציי געשוקט נאָכ'ן בעל-עגלה, וועלכער האָט אויך בעשטעטיגט די רייד פון די סוחרים. פּאָליציי האָט דעמאָלט די בחור'טע גענומען אויפ'ן צוטשעל און זי האָט זיך מודה געווען אין שאַנטאַזש.

האַלטענדיג, אַז זי פּערגעסט זיך שוין פון לאַנג מיט אַזאַ מין שאַנטאַזש-מלאכה, איז זי פערהאַלטען געוואָרען און אַרעסט.

עס האָט זיך מאַקע שפּעטער אַרויס-געשטעלט, אַז נישט איינמאָל האָט זי שוין אָפּגעטון אַזאַ שטיקעל אַרבייט. די געלומענע אויס מורא פאַר אַ סקאַנ-דאַל און פאַר חרפה פאַר זייערע פרויען, האָבען דאַן איהר געגעבען „לא יחרץ" געלד. צוליב דעם איז די פיפיגע שאַנ-טאַזשיסטקע איינגעזעצט געוואָרען אין תפיסה אויף קאָפּע-נוק גאַס.

מאמע גיט איהר איינציג קינד אנשטאט א מעדיצין—גיפט

שרעקליכער טעות אין א יודישער שטוב

(§) מיט איניגע טעג צוריק איז בייַ דער פּאַמיליע קאָלאַקאָווסקי, אויף נייע צגיעלנאַ גאַס 28 פּלוצלונג קראַנק געוואָרען זייער איינציג 11 יעהריג יונ-געל מאיר. עס איז אַרויסגערופען גע-וואָרען אַ דאָקטאָר פון דער קראַנקען-קאַסע, וואָס האָט פערשריבען אַ מעדי-צין. די מעדיצין פלעגט דעם יונגעל געגעבען די מוטער 2 מאָל טעגליך. נעכ-טען האָט די אומגליקליכע מאַמע אָנ-שטאָט דעם קראַנקען יונגעל צו געבען די מעדיצין איהם געגעבען פאָרמאַלין. דאָס יונגעל האָט באַלד געגומען ווייי-נען און בעקומען שטאַרקע הויט און ווען די דערשראָקענע עלטערן האָבען אַרויסגערופען פּאָגאָטאָוויע. האָט זיך אַרויסגעשטעלט דער שרעקליכער טעות. נאָכ'ן אויספּלומפּען בייַ דעם יונגעל דעם מאָגען, האָט דער דאָקטאָר אויף דער בקשה פון די עלטערן איהם איי-בערגעלאָזען אין דער היים. פּאָליציי האָט צונויפגעשטעלט אַ פּראָטאָקאָל גע-געם דער מוטער פאַר מאַנגעל און אונ-אויפזיכט.

דער ווירטשאַפטליכער קריזיס קען געלעזט ווערען נאָר דורך העכערן דעם אַרבייטס-לוין, זאָגט הענרי פאָרד

אין פאָרד'ס פאַבריק אין דייטשלאַנד וועלען די אַרבייטער בעקומען די זעלבע לוינען ווי די אַרבייטער אין אַמעריקא. — פאָרד וועגען פּראָטאָקאָלען פון די זקני ציון — פאָרד שטעלט אויף אַ מערקווירדיגען מוזעאום פון אַלטע היסטאָרישע הייזער

„די אַלטע הייזער האָב איך געקויפט אין לעצטען יאָהר און זיי געלאָזט דאָ אַהערברענגען", אַזוי האָט געזאָגט שמייכלענדיג הענרי פאָרד צו אַ זשורנאַליסט, וואָס איז געקומען צו איהם אויף אַ בעזוך. הענרי פאָרד איז געוואָרען לעצטענס אַ זאַמלער פון אַלטע הייזער. ער פאָהרט אַרום אין זיין בע-שיידענעם פאָרד'ל איבער דער לענג און ברייט פון די פעראייניגטע שטאַטען, און יעדעס הייזעל וואָס געפעלט איהם, וואָס ציהט צו זיין אויפמערק-זאַמקייט, קויפט ער אָפּ און לאָזט עס איבערפיהרען אַזוי ווי ס'געהט און שטעהט אַהעם צו זיך נעבען די פאַ-בריקען זיינע, וואו ער שטעלט אויף אַ ניי דאָרף, אַ נייע שטאָט, וואָס ער האָט אַ נאָמען געגעבען גרינפילד ווי-לעדזש.

פאָרד פיהרט אַרום זיין גאַסט איבער דעם דאָרף פון די אַלטע הייזער, וועלכע ער האָט איינגעקויפט אין לעצטען יאָהר. אָט ווייזט ער אַ בנין פון אַ האָטעל. וואָס איז לויט די אַמעריקאַנער בעגרי-פען שוין גאָר אַלט. אַ בנין, וואָס איז אַלט שוין הונדערט יאָהר. דאָס הויז איז געבויט אין קאָלאָניאַל - סטיל. אינ-ווייניג געפינט זיך דער גאַנצער איינ-ריכטונג, אַלע מכשירים און געגענ-שטאַנדען פון האָטעל און רעסטאָראַן. מיט יאָהרען צוריק איז פאָרד געווען אַנ'איינגעהער אין דאָזיגען הויז. ער האָט דערין אויך געוואוינט צייטענ-ווייז. איצט האָט ער אָפּגעקויפט דעם גאַנצען בנין און געלאָזט ברענגען צו זיך.

נעגענאיבער דעם האָטעל שטעהט אַ נידריג הייזל פון רויטע ציגעל. דאָס איז אַ דאָרפישער שול-בנין, וואו דער קליינער הענרי פאָרד האָט מיט 60 יאָהר צוריק אַלס קינד געלערנט.

אַפילו די קירכע פון יענעם דאָרף, אַ בנין פון שטיינער, וואָס מאַכט אַ מאָדנעם משונה'דיגען איינדרוק, אַפילו די דאָזיגע קירכע האָט פאָרד געלאָזט איבערטראַנספּאָרטירען צו זיך...

נעבען די דאָזיגע הייזער שטעהט אַ פּשוט'ער צווייטער שטאָקיגער בנין, וואָס שטאַמט פון ספּרינגפילד, אילינאָיס. דאָס איז אַנ'אַלטע געביידע, וואו דער שפּעטער בערימטער העלד, קעמפער און פּרעזידענט פון די פעראייניגטע שטאַטען לינקאָלן, איז געווען טעטיג, ווען ער איז נאָך געווען אַ פּשוט'ער אַד-וואָקאַט און דער דאָזיגער געביידע געפינט זיך אַלץ אַזוי, ווי דאָס הויז האָט אויסגעזעהן, ווען לינקאָלן האָט דאָרט געוואוינט. נידריגע שטובען, אַלט מעבעל, אַפּאָר מאַנוסקריפּטען, אַ גרויסע צאָהל בילדער פון לינקאָלן. אויף איינע פון די ווענד איז פאַרהאַן אַ האַלב-שנים פון דער היסטאָרישער טעאַטער-פאָרשטעלונג פון 14 אַפּריל 1968, ווען מ'האָט אויסגעפיהרט אַנ'אַטענטאַט אויף לינקאָלן. דער מערדער האָט גע-שאָסען אויף'ן פּרעזידענט, בעת ער איז זיך געזעסען אויף זיין שטוהל און זיך אויפמערקזאַם צוגעקוקט צו דעם שפּיל פון די אַרטיסטען. און אַ צווייטער שטוב פון דאָזיגען הויז געפינט זיך טאַקע דער היסטאָרישער שטוהל, אויף וועלכען לינקאָלן איז געזעסען אין טעאַטער בעת מ'האָט איהם דערשאָ-סען. דאָס איז אַ רויט געבייטער שטוהל, דאָס אָרט, וואו דער קאָפּ פון פּרעזי-דענט איז אַנידערגעפאַלען, ווען ער האָט בעקומען די קויל איז בעשפּריצט

מיט בלוט. דער דאָזיגער שטוהל האָט שוין אַ גאַנצע געשיכטע. די מלוכה האָט דעם שטוהל קאָנפיסקירט. די אינ-האַבערין פון טעאַטער האָט זיך יאָה-רעלאַנג פּראָצעסירט מיט דער מלוכה ביז זי האָט דעם שטוהל צוריקגעקראָ-גען מיט אַ האַלב יאָהר צוריק. איז דער שטוהל אויסגעשטעלט געוואָרען אויף ליציטאַציע, און ער איז אַריינגע-פאַלען אין פאָרד'ס הענט.

דאָס דערנעבען שטעהענדיגע הייזעל איז ווידער פערבונדען מיט אַנ'אַנדער'ן וועלט - בערימטען נאָמען. דאָס איז אַ שמאָל און לאַנג הויז, געבויט ווי אַ לאַבאָראַטאָריום. דאָס איז דאָס הויז, אין וועלכען טאָמאַס עדיסאָן האָט מיט 50 יאָהר געפונען דאָס עלעקטרישע גלייך-ליכט, אין וועלכען ער האָט גע-אַרבייט וועגען דער אויסבעסערונג פון טעלעפאָן און טעלעגראַף, און געזוכט מיטלען צו שאַפען דעם דראָטלאָזען טעלעגראַף. די געביידע, וואו עדיסאָן האָט געמאַכט טויזענטער ערפינדונגען אַלע צומערן זענען אָנגעפּאַקט מיט פיל-ערליי אינסטרומענטען און זיי מאַ-כען דעם איינדרוק, ווי מיר וואָלטען זיך געפונען אין הויז פון אַ מאָדערנעם פאַוסט. אין אַלע ווינקלען שטעהען פלאַשען און פלעשלעך מיט פערשידענע פלוסיגקייטען, רעהרען, רעהלעך, שרויפען און שרייפלעך, פּרימיטיווע און זעהר קאָמפּליצירטע אַפּאַראַטען, אַ קליינער אָרגעל, מיט וועלכען עדיסאָן האָט אַדורכגעפיהרט זיינע מוזיקאַלי-שע עקספּערימענטען.

עדיסאָן'ס מיטאַרבייטער פון יענער צייט, פראַנצ'ן יעהל, ראַטענוי'ס אַ פריינד, געפינט זיך איצט אין דאָזיגען בנין, און ער מאַכט פיה'ט אַרום די געסט איבער אַלע צומערן און גיט אויפקלערונגען. דערביי דערצעהלט ער פערשי-דענע עפּיזאָדען און קוריאָזען פון יע-נער צייט, ווען פון דאָזיגען הויז איז אויסגעגאַנגען אַ ניי ליכט פאַר דער גאַנצער מענשהייט מיט דער הילף פון יעהל'ן האָט פאָרד אויפגעשטעלט דאָס הויז אַקוראַט אַזוי, ווי עס האָט אויסגעזעהן. ווען עדיסאָן האָט דאָ גע-אַרבייט.

אַזוי פיהרט דער 68 יעהריגער פאָרד אַרום זיין גאַסט פון איין אַלטען בנין צום צווייטען, אָט ווייזט ער אַ וואַרעןּ-הויז פון 90 יאָהר צוריק. דאָס דאָזיגע הויז האָט פאָרד אַהערגעבראַכט צו-זאַמען מיט די סחורות, וואָס האָבען זיך דערין געפונען. איצט האָט פאָרד כּל-הכּל 25 אַזעלכע הייזער. אָבער ער פּלאַנט צוצוציהען ביז 75. דאָס וועט בילדען אַזאַ מין מוזעאום דורך וועל-כען מ'וועט זיך בעקענען מיט אַלע עטאַפּען פון דער ענטוויקלונג פון דער טעכ-ניק ביז היינט. אין אַלט הדשים אַרום זאָל שוין פאָרקומען די פייערליכע ערעפענונג פון דעם דאָזיגען מערקווירדי-גען פאָרדישען מוזעאום, וואָס וועט בע-שטעהן פון אַלטע היסטאָרישע בנינים און דערגרעבונגען פון דער אַמעריקאַ-נער ווירטשאַפט און טעכניק פאַר די לעצטע הונדערט יאָהר.

* * *

אָבגעפאַרמיגט זיך מיט די בעזוכען, לאַדט פאָרד איין דעם גאַסט צו זיך אין הויז, און ער איז איהם מכבד מיט אַ מאָהלצייט, כטוב לבו, ווען פאָרד איז געווען אין אַ מונטערער שטימונג. האָט דער זשורנאַליסט גענומען כאַפּען מיט איהם אַ שמועס מכּח אַקטועלע ענינים. נאַטירליך האָט מען קודם כּל גערעדט וועגען ווירטשאַפטליכען קרי-זיס אין אַמעריקא.

„שילדינג אין קריזיס, זאָגט פאָרד, זענען די באַנקירען. זיי מיינען, אַז געלד איז ווירטשאַפט. בעת איך בין געווען מיט איניגע חדשים צוריק אויף אַ קאָנ-פערענץ ביים פּרעזידענט הובער, האָב איך איהם געזאָגט: עס איז פאַראַן נאָר איין מיטעל געגען קריזיס: העכע-רען די אַרבייטס-לוינען. דאָס וועט פער-גרעסערען דעם געברויך.

„די איינגאַפּענער קלאָגען זיך אויף אַמעריקא פאַרוואָס זי האָט לעצטענס איינגעפיהרט אַ שוץ-צאָל, זאָלען די אינדוסטריעלער און אונטערנעהמער אין אייראָפּאַ העכערן די לוינען פון זייערע אַרבייטער, וועלען מיר אָפּשאַפען דעם צאָל.

„איך, זאָגט ווייטער פאָרד, האָב היי-יאָהר געהעכערט די לוינען פון מיינע אַרבייטער.

און ווייטערען געשפּרעך זאָגט פאָרד זיך אַרויס געגען די פּראָפעסיאָנעלע אַרבייטער פערייניגען. לויט זיין מיינונג „זענען די פּראָפעסיאָנעלע פעראיינען אַ פאָר מדרגה צום קאָמוניזם". ער צאָהלט די אַרבייטער לויט זיין איינ-זעהן. זיי פערדינען זעהר, ווי אין די אַנ-דערע אונטערנעהמונגען, וואו די פּראָ-פעסיאָנעלע פעראיינען פיהרען אַק-ציעס.

ווען מ'דערמאָהנט פאָרד'ן וועגען זיין אַנטיסעמיטישער טעטיגקייט, זאָגט ער, אַז אין אַ גרויסער מאָס איז עס אמת. אָבער די לעגענדע וועגען די פּראָטאָקאָלען פון די זקני ציון איז נישט זיין אַרבייט. מ'האָט איהם פער-פיהרט אין אַ טעות, און ער האָט מיט'ן מחבר פון יענעם בוך שוין פולשטענ-דיג איבערגעריסען.

אונטערעטאַגט צוצוגעבען, אַז אין פאָרד'ס פאַבריקען זענען בעשעפטיגט אויף 100 טויזענט אַרבייטער 6 טויזענד ניגער, וועלכע בעקומען דיזעלבע לויי-נען ווי די ווייסע. פיל ניגער פערנעה-מען העכערע פּאָסטענס, און פאָרד איז פון זיי זעהר צופרידען.

נאָך אינטערעסאַנטער איז אָבער דאָס, אַז פאָרד האָט בדעה צו צאָהלען זיינע אַרבייטער אין דייטשלאַנד, וואו ער עפענט בקרוב אַ גרויסע אויטאָמאָ-ביל-פאַבריק, דיזעלבע לוינען ווי זיינע אַרבייטער אין פראַנקרייך. אָבער ער שטרייבט דערביי אונטער, אַז זיינע אַר-בייטער וועלען מוזען זיך אָפּזאָגען פון די פּראָפעסיאָנעלע פעראיינען. מיט וועלכע ער וויל קיין מגע ומשא נישט האָבען.

געמיינזאַמע יודיש-אַראַבישע קאָמיטעטען

אַזאַ פאָרשלאַג האָט געמאַכט דר. האַרי סנעל

„ברית שלום" לעגט פאָר אַ מעמאָריאַל דעם ועד-הלאומי און הסתדרות העובדים

ירושלים. (יטא) דער „ברית שלום" פערעפענטליכט אַ בריף פון דר. האַרי סנעל דעם מיטגליד פון דער שאו-קאָמיסיע, וואָס האָט אויסגעדריקט אַ מינדערהייטס-וואָטום צום בעריכט פון דער קאָמיסיע-מעהרהייט. דער בריף איז דאַטירט פון 1 מאי ה. י. דר. האַרי סנעל שלאָגט פאָר, אַז אין אַלע שטעט און דערפער אין א"י, וואו עס וואוינען יודען און אַראַבער, זאָלען געגרינדעט ווערען בי-נאַציאָנאַלע קאָמיטעטען, וואָס זאָלען שטרעבען איינצושטעלען געגענ-זייטיגען רעספּעקט און געפיהלען פון גוטען ווילען צווישען יודען און אַראַבער לויט'ן מוסטער פון די קאָמיטעטען, וואָס עקזיסטירען אין אַ ריי שטעט פון צפון-אַמעריקא.

דר. האַרי סנעל בעמערקט ביי דער געלעגענהייט, אַז דער אָריגינאַל-טעקסט פון זיינע בעוואָרענישען צום שאו-בע-ריכט האָט ענטהאַלטען דעם אויספיהר-ליכען פּלאַן פון דעם דאָזיגען פאָרשלאַג זיינעם וועגען געמיינזאַמע יודיש-אַראַ-בישע קאָמיטעטען, „אָבער — גיט ער צו — איך בין געווען געצוואונגען דעם דאָזיגען פאָרשלאַג, ווי אויך אַנדערע זאַכען, וואָס איך האָב געוואָלט זאָגען, בעזייטיגען פון מיין בעוואָרענישען-נאָ-טיץ".

דר. האַרי סנעל אַפּראָבירט די פאָרשלאָ-גען פון „ברית-שלום", וואָס דאַרפען פאָרגעשטעלט ווערען די נאָהענטסטע טעג אין אַ מעמאָריאַל צום ועד הלאומי און דער הסתדרות העובדים.

—=0§0=—

א"י-יודען פּראָטעסטירען

געגען די אַנטי-יודישע עקס-צעסען אין רומעניען

ירושלים. (יטא) אין תל-אביב איז פאָרגעקומען אַ פּראָטעסט-מיטינג געגען די כוליגאַנישע אָנפאַלען אויף יודען אין רומעניען. דער טעקסט פון די פּראָ-טעסט-רעזאָלוציעס איז איבערגעשיקט געוואָרען צו דער מאַנדאַט-קאָמיסיע ביים פעלקער-בונד אין גענף. די פער-זאַמלונג האָט אויך אויפגעפאָדערט די ציוניסטישע אינסטאַנצען אין רומעניען צו פערשטאַרקען די עמיגראַציע פון די רומענישע יודען קיין ארץ-ישראל.

רומענישע סטודענטען דראָהען מיט ווייטערע עקסצעסען

בוקאַרעסט. (יטא) דער צענ-טראַל-קאָמיטעט פון פערבאַנד פון די רומענישע סטודענטען האָט אָנגענומען אַ בעשלוס, וואָס פאָדערט די באַלדיגע בעפרייאונג פון קאָדרעאַנו. אין געגענ-פאַל דראָהען די סטודענטען מיט ווייטערדיגע דעמאָנסטראַציעס און עקסצע-סען.

—:0:—

לאָדז און דאָס פּויליש-יודישע לעבען

אין דער שילדערונג פון אַ בעקאַנטען יודישען מאָלער

ווי אונזערע לעזער געדענקען געוויס, האָט מיט איניגע וואָכען צוריק געווייזט אין לאָדז דער בעקאַנטער יודישער מאָלער פון ריגא, ה' מיכאַאיל יאָ. איצט געפינען מיר אין ריגא'ע „פריהמאָרגען" זיינע איינדרוקען פון לאָדז אונ-טערן נאָמען „מיט'ן צייכען-בלאָק איבער פּוילען" וואָס מיר גיבען דאָ איבער, כאָטש נישט אין אַלע פּרטים זענען מיר מסכּים מיט זיינע אויס-פיהרונגען. די רעד.

דאָס זענען נישט קיין רייזע-איינדרו-קען וואָר נייטיגט זיך בכלל אין רייזע-איינדרוקען?

דאָס זענען פּשוט'ע געדאַנקען, דיק-טירט דורכ'ן אויג.

געהענדיג מיט'ן צייכען-בלאָק איבער די גאַסען פון אַ ריזיגע פּויליש שטאָט, האָב איך פערטראַכטעט צוזאַמען מיט די צייכענונגען צופעליגע שטימונגען און רעיונות, וואָס זיי מיר אַרויסגעריסען דער אָפענער אָביעקטיווער אויסערליכער אַרום.

דאָס זענען מיליאָנען סוביעקטיווע אָפּשאַצונגען פון דאָס געזעהענע. איך האָב זיך מיליאָנען בעגוצט נאָר מיט דאָס, אויסערליכע, נאָר מיט דאָס, וואָס עס נעמט אומטייטלבאַר אויף דעם אויג און איך פּרובירט דאָ נישט צו ענטדעקען פּוילען. דאָס יודישע פּוילען, — איך לאָז עס איבער אנגאַנצען אויף'ן גאָר פון יודישע זשורנאַליסטן, וואָס פאָהרט און וועט נאָך פאָהרען איבער פּוילען.

דאָ זענען פער'התמעט געדאַנקען אויף'ן ראַנד פון אַ צייכען-בלאָק און איך גיב זיי איבער אין דער זעלביגער אָרד-נונג, ווי זיי זענען ענטשטאַנען אין די ערמער פון מיין וואַנדלונג.

* * *

ס'זענען פערהאַן מענשען, וואָס ווערען שוין געבוירען מיט אַ צעקנייטשטען קאַלגער אויף'ן האַלז, מיט אַ לאַנג-אויס-געבער-שנופּס, מיט אַ ברודיגען בענדעל, וואָס הענגט און פּאַמפּאָנקעלט זיך אומ-ווילקירלעך אַרום די צעקרומטע שיך, מענשען מיט אָפענע קנעפּ, מיטצושויי-בערטע האָר, מיט אַנ'אייביגען טרויער אין די נעגעל.

גרויס מעג זיין זייער פערמעגען. טויזענד ניאַנקעס מעגען דרייען און האַ-ווען אַרום זיי, — זיי וועלען זייער „סטיל" און „איינגעאַרטונקייט" נישט פערלירען.

און אַז איהר פערטיפט זיך און דער-נעהנטערט זיך צו דעם סאָרט מענשען, צו זייער פּסיכיק, דערשפּירט איהר, אַז נישט נאָר אויסערליך איז אַלץ צוּ-שפּרונגען און צושויבערט ביי זיי, אַז די זעלבנע „בענדעלעך" ציהען זיך און פּלאָנטערן זיך אין זייער אינעווייניק אויך, אַז זייער גאַנצער נייסט איז אַ משוגע געוואָרענע מאַשין, וואָס דרעהט זיך און הוידעט זיך אויף אַלע זייטען וואָס האָט פערגעסען די געזעצען און אָרדנונג-גאַנג פון איהרע פאַראויסגע-זעהענע פונקציעס.

* * *

איך געדענק נישט ווען מען געהערען די ווערטער: „מיט דיעם אונטערגאַנג פון דעם צוגייענער-שטאַמ פערלירט די וועלט אַ שטיקעל לעבעדיגע פּאָעזיע".

צי מען האָט דאָס שוין געזאָגט, צי מען דאַרף עס נאָך זאָגען, אָבער אַזוי איז עס.

און דעם צוגייענערס דאָ-זיין איז פער-באַרגען אַ טיפער, אויסטערלישער אונ-האַלט.

אָהן אַ היים, אָהן אַ לאַנד, אָהן אַ פערגאַנגענהייט און צוקונפט, בעלאַגערן זיי פראַנק און פריי די בריימטטע און שמאָלסטע סטעזשקעס פון דער וועלט; פיהרען אַ לעבען, פון וועלכען עס האָבען טלויווויי גע'חלומט אַ רוסאָ, רעקליו, קראָפּאָטקין.

פערמאָגען נישט קיין שום פּרעטענזיעס צו דער לעבענס-טבע פון אונזער פּלאַ-נעט. נאָר האָבען אַ חנעוודיגע שוואַכקייט צו פאַראויסזאָגונגען. טרעפענישען, גבי-אושקייט. מען קען מיינען, אַז זיי האָבען די חזקה אויף דערגרייכען דעם סוד פון לעבענס-ענדציל!

בעזונדערט אייער האַנד — און יעט-וועדער צוגייענער אָדער פיערדיגע צוגיי-נערין וועט אייך „אָפּטרעפען" אייער פערבעהאַלטענע אין סוד-סודות צו-קונפט.

צי קאָן דען האָבען פאַר זיי די צו-קונפט אַ גרעסערע ווערדע און בעדיי-טונג, ווי די פאַר אָפּגעבליאַקעוועטע זיל-בער-אָדער קופּער-גילדען אויף אייער האַנט?

וואָס איז ווערט פאַר זיי די צוקונפט, אַז האָבען קיינמאָל נישט מיט נייגיר אַריינגעקוקט אין איהר פּנים, אַזוי ווי זיי האָבען אויך קיינמאָל נישט אַריינגע-קוקט אין סוד פון זייער פערגאַנגענ-הייט.

* * *

ס'וואָלט דאָך געווען מעהר ווי בא-נאַל צו דערמאָנען די „ליטעראַרישע זימען" פון „פּונקטלעך יוד"-ליטעראַטור און אַריינפאַלען אין אַ פּאַטאָס-גאַלות און גלות'דיג צוזאַמער'ן זיך איבער אונ-זער „צוגייענער"-גורל.

קודם כּל איז דאָס דער גרעסטער בלבול און ליגען.

אויב דאָס זאָל אמת זיין, אַז די צו-גייענער זענען געקומען פון מזרח, זענען מיר געקומען פון צפון

מחמת פאַרוואָס גנב'ענען מיר נישט קיין פערד.

ווייל מיר האָבען בכלל מורא פאַר בעשעפּעניש אויף וועלכע מען דאַרף רייטען.

אויב אַ יוד זעצט זיך שוין אויף אַ פערד, דאַרף עס הייסען, אַז דאָס פערד זיצט אויף'ן יודי

(אָט דאָ ליגט פערבאָרגען פאַר'ן יודישען קונסטלער די יודישע לוגיק).

אויב מיר פערגעטען זיך מיט טרע-פענישען, פאַראויסזאָגונגען, האַנדלט זיך עס נאָר אַרום דעם קורס פון דער בירזשע און ווייטער נישט.

איינס איז קלאָר, אויב מוזען אונ-טערגאַנג פון עדם צוגייענערשטאַם וועט די וועלט אָנווערען אַ שטיקעל פּאָעזיע, וועט אָבער מיט'ן אונטערגאַנג פון'ם יו-דענטום די וועלט אָנווערען אַ סך מעהר, ווי פּאָעזיע.

און ווען די וועלט זעהט פאַראויס, וואָס זי קען פערלירען מיט'ן אונטער-גאַנג פון יודישן פאָלק, וואָלט זי אָן שום ספק שוין אין אויצטיגען מאָמענט אָנגע-נומען די געהעריגע מיטלען און אַרויס-בערגעלעהנט איבער'ן יודישען פאָלק אַ גלזערנעם קאָלבאָק.

(ענדע זייט 6)

פערקויפטע נשמות

שפּאַנענדער ראָמאַן

קורצער אינהאַלט פון די ביז-איצטיגע קאַפּיטלען

צוליב דעם שטאַרקען אינטערעס, וואָס אונזער ראָמאַן האָט אַרויס-גערופען, גיבען מיר איבער אַ קורצען אינהאַלט פון די ביז-איצטיגע קאַפּיטלען.

אין הויף פון פראַנצויזישען קעניג לודוויג דעם זעכצעהנטען ווערט אַרויסגערופען דער יונגער שעהנער יובילירער-אַרבייטער ברייטשייד, צו פער-שליסען אין אַנ'אייזערנע מאַסקע עפּעס אַ הויכגעשטעלטען פערזאָן פול מיט צאָרן און פערביטערונג געגען אַזעלכע שענדליכע מעשים, איז ברייטשייד געצוואונגען צו טון זיין אַרבייט. אַנ'ערשיטערטער קעהרט ער זיך צוריק אַ היים, און דערצעהלט זיין כּלה, האַנאַ לעבלאַנק, וועלכע איז אַ טאָכטער פון מייסטער, ביי וועלכען ער איז בעשעפטיגט, וואָס פאַר אַנ'אַרבייט ער האָט געמאַכט. דער מייסטער לעבלאַנק איז געגען דעם, אַז ברייטשייד זאָל הייראַטען זיין טאָכטער. איינמאָל גיט ברייטשייד אַ בעשיידען גאָלדען רינגעל זיין געליבטע, בילד-שעהנע האַנאַ. דער מייסטער לעבלאַנק דערזעהט דאָס און אין אַנ'אויפגערעגטען טאָן בעשולדיגט ער ברייטשייד'ן, אַז ער האָט גע'גנב'עט ביי איהם גאָלד בעת דער אַרבייט און דערפון געמאַכט אַ רינגעל, און כּדי פון איהם פּטור צו ווערען, געהט ער און מעלדעט דער פּאָליציי. אין די צייטען פון לודוויג דעם זעכצעהנטען איז מען פאַר גנבה בעשטראָפט געוואָרען ביז צעהן יאָהר זיין אַרעסטירט אין דער בעריהמ-טער באַסטיליע. ברייטשייד ענטלויפט.

אַזוי ווי אין קעניגליכען הויף וויל מען בעהאַלטען דעם סוד פון דער אייזערנער מאַסקע, וואָס איז אויסגעאַרבייט געוואָרען ביים הויף יובילירער לעבלאַנק, ווערט דער הויף-יובילירער ערמאָרדעט אויף אַ געהיימ-ניספולען אופן דורך דעם קריגס-אַגענטען, מיט וועלכע עס פיהרט אָן דער קאָמענדירינער גערמאַן. דער חשד אין בעגעהן דעם מאָרד פאַלט אויף ברייט-שייד'ן און אויף אַלע גאַסען און דערפער פון פראַנקרייך ווערט אויס-געהאַנגען מודעות מיט אַ צוזאָג פון אַ גרויסער בעלוינונג פאַר ברייט-שייד'ס קאָפּ. ברייטשייד האָט זיך נישט וואו צו בעהאַלטען. ער ליידט הונגער און נויט און פאַלט אַריין צו אַ באַנדע רויבער, וואָס ווילען איהם דער'-הרג'ענען, ווייל ער האָט זיך צופעליג צוגעהערט צו זייערע סודות, אָדער פּטר'ען פון איהם, ער זאָל צושטעהן צו זייער באַנדע. ברייטשייד וויל קיין רויבער נישט ווערען. גאַכדעם, ווי דער יובילירער ווערט דער'הרג'עט. כאַפּען

דעם קעניג'ס אַגענטען זיין טאָכטער, די בילד-שעהנע האַנאַ לעבלאַנק, ברייט-שייד'ס כּלה, און פערשלעפּען זי אין קעניגס-האַרעם, כּדי צו מאַכען אויס איהר אַ מעטרעסע. אַז ברייטשייד איבערצייגט זיך, אַז דאָס איז אמת, ווערט ער אויפגעציטערט און ער נעמט אָן דעם פאָרשלאַג צו ווערען אַ רויבער. דערביי שווערט ער צו נעמען נקמה אָן דעם קעניג'ס מענשען צוליב זיין געליבטע האַנאַ.

אין דעם קעניגליכען האַרעם געפינט זיך מאַדאַם ניגאָן, וועלכע איז איצט שוין אַלט. זי, וועלכע איז פערנאַרט געוואָרען דורך דעם קעניג'ס אַגענטען, איז פון צרות געוואָרען האַלב משוגע און קיינער קוקט זיך נישט אום אויף איהר. זי קריגט רחמנות אויף האַנאַ'ן און העלפט איהר ענטלויפען.

ברייטשייד, וועלכען מען האָט געפינען אַלס אונטערגעוואָרפען קינד, איינגעהילט אין אַ טיכעל מיט אַנ'אַדעל-הערב, דערוואוסט זיך, אַז מיט זיין געבורט איז פערהאַן אַ סוד. דערווייל רודערט ער אויף גאַנץ פראַנקרייך מיט זיינע דרייסטע אָנפאַלען. ער ווערט דער אָנפיהרער פון דער באַנדע, און בעת ער בעהאַלט זיך איינמאָל אויס אין שלאָס פון גראַף בראַזשעלאָן, דער-זעהט ער העגגען אַ הערב, האָס האָט זיך אויך געפינען אויף דעם טיכעל, אין וועלכען ער איז געוואָרען אונטערגעוואָרפען אַלס קינד. ער פאָדערט אַנ'ערקלערונג. דער גראַף בראַזשעלאָן וויל איהם נישט געבען. ער ענטלויפט, אָבער ער ווערט אַרומגערינגעלט מיט אַ טייל פון זיין באַנדע דורך אַ שטאַר-קע אָפּטיילונג מיליטער.

ביים ערמאָרדעטען הויף-יובילירער האָט אויך געאַרבייט אַלס געזעל דער רויטער פּול, וועלכער ליבט זיך אָן געגענזייטיגקייט אין האַנאַ'ן. ער איז אין כּעס אויף זיין ריוואַל ברייטשייד און בעת מ'האָט בעשולדיגט ברייט-שייד'ן אין גנבה, האָט ער פאַלש עדות געזאָגט געגען איהם. דער רויטער פּול פיהרט אַ טאָפּעלט לעבען, ביינאַכט איז ער אַ רויבער. ער טרעפט זיך דערויף אין די אונטערערדישע היילען, אין די קאַטאַקומבען, מיט ברייט-שייד'ס באַנדע און ער ווערט צוגעלאָזט און ענטלויפט קוים מיט'ן לעבען, ער אָרגאַניזירט אַ נייע שייקע און זוכט האַנאַ'ן, כּדי צו שטילען זיין תאוה צו איהר.

דער קעניג איז שטאַרק אין כּעס, וואָס מ'האָט איהם צוגענומען האַ-נאַ'ן. זיין געליבטע, די מאַדאַם פּאָמפּאַדור, העצט איהם אויף געגען דער פירשטין לאַמבאַלאַ. וועמענס שונא זי איז. ווי דער קעניג

זאָל זי פערטרייבען פון הויף. די פירשטין לאַמבאַלאַ שטילט איהר נקמה דער-מיט, וואָס זי ווערט אַ געהיימע שותפ'טע פון ברייטשייד, וועלכען זי גיט איבער, ווער פון די הויף-מענשען פערמאָגט אַ סך געלד. זי בעקומט אויך אַ טייל פון רויב און ליבט זיך אָהן ערפאָלג אין ברייטשייד'ן. אויך איינע פון די רויבער, אַ פרוי טאָני, איז פערליבט אין ברייטשייד'ן וועמען'ס לע-גענדאַריש-דרייסטע איבערפאַלען זענען דאָס טאָג-געשפּרעך פון גאַנץ פּאַריז.

(115 פאָרטזעצונג)

— מיר האָבען נאָך צייט, — האָט די פרוי געענט-פערט, מיר דאַרפען זיך נישט איילען, דערווייל געהען צו די רויבער און פרעג ביי זיי אויס וועגען פערשידענע זאַ-כען, אָבער דערוועקט נישט ביי זיי קיין חשד. יעצט וויל איך שלאָפען. איך בין שרעקליך מיד, מיר מוזען זיין אויס-גערוהט, דערנאָך וועט מען מוזען אפשר אנשטרענגען אַלע קרעפטען. גיי, איך דאַרף דיך יעצט נישט האָבען.

דער רויבער איז אַוועקגעגאַנגען, אַרויספירענדיג דעם בעפעהל פון דער ציגיינערין. זי האָט איהם עטליכע מינוט נאָכגעקוקט, ביז ער איז פערשוואונדען געוואָרען אין ד טיפענישען פון די קאַטאַקומבען.

זי האָט פון זיך אַראָפּגעוואָרפען די קליידער, קרעכ-צענדיג דערביי, ווי עס וואָלט איהר לייכטער געוואָרען אויף'ן גאַנצען קערפּער. מיט די לאַמטערן אין דער האַנד האָט זי אויפגעהויבען די קאָלדרע.

באַלד איז דאָס ליכט אויסגעגאַנגען און אַ מוראַ'-דיגע פינסטערניש האָט אַרומגענומען די אונטערערדישע הייל, וואָס האָט אין זיך פערבאָרגען אַ וואונדערליך רע-טעניש. דער איין-אויגיגער איז דערווייל געגאַנגען זיך אַ-דורכשמועסען מיט די איבעריגע רויבער.

— אַהאַ, עס געהט אונזער נייער חבר, — האָבען זיך געהערט שטימען פון אַלע זייטען. — נו, דו האָסט געלאָזט דיין שעהן בעשעפעניש איינע. אַליין? גוט אַזוי. פון אַזאַ פרוי מוז מען אייביג זיין פון דערווייטענס.

— דו ביסט טאַקע נישט קיין שעהנקייט, אָבער דו האָסט נאָך געקאָנט געפינען עפּעס בעסערס.

דאָס אָפּשפּעטען האָט איהם נאָכגעשט פערדראָסען. ער איז ווייטער געווען אין אַ גוטער שטימונג.

— טערעסאַ האָט מיך געהיטען בעת דער קרענק, ווי אַנ'אויג אין קאָפּ. דערפאַר מוז איך איהר דאַנקבאַר זיין. איבריגענס איז זי דאָך מיינע אַ קרובה, איך האָב זי מיטגעבראַכט פון פּאַריז, ווייל דאָרט האָט זי געהאַט זעהר אַ שווער לעבען, לאָזט מיך שוין מיט איהר צו רוה.

אַזוי אַרום האָבען די רויבער שוין אויפגעהערט רעדען וועגען דער ציגיינערין, דעם איין-אויגיגען'ס פריינ-דין. יעצט איז דער שמועס איבערגעגאַנגען אויף אַנדערע זאַכען. זיי האָבען אָנגעהויבען רעדען וועגען ברייטשייד'ן, וועגען זיינע העלד-טהאַטען. דער נייער רויבער האָט זיך צוגעהאָרכט מיט גרויס אויפמערקזאַמקייט.

— ברייטשייד קען ווערען, ווי אַ שפּין. און זיך אַ-דורכקריגען דורך די שמאָלסטע איינגענג — האָט זיך אָנ-גערופען איינער פון די דערצעהלער.

— און אַ קויל שאַדט איהם אויך נישט, — האָט אַ צווייטער אַ געשריי געטון, — ווען מיר האָבען געקעמפט מיט'ן רויבער פּויל, האָב איך עס אַליין געזעהען, מיט מיינע אויגען. די רעוואָלווער-קוילען זענען פערביי נעבען איהם, נישט טרעפענדיג איהם קיין איין מאָל, יאָ, יאָ, ברייטשייד איז אומבעריהרבאַר.

דאָס איז געווען דאָס געשפּרעך, וואָס איז געפיהרט געוואָרען זיצענדיגערהייט. דעם איין-אויגיגען פערשוין'ן זע-נען די דערצעהלונגען שוין געוואָרען לאַנגווייליג צוליב זייער איבערגעטריבענער פאַנטאַסטישקייט.

(פאָרטזעצונג קומט)

לאדזשער טאגעבלאט

דער רעדאקטאר נעמט-אן פון 6 ביז 7 אין אָוונט
נישט בעשטעלטע מאנוסקריפטען ווערען נישט צוריקגעשיקט.

אדרעס: 16 .Lodzer Tageblat", Łódź, Piotrkowska 16 Skrz. pocz"
טעלעפאנען: רעדאקציע 100-57, אדמיניסטראציע 100-47

נאך 16 יאהר

זעכצען יאהר, זינט עס איז אויסגע-בראכען די גרויסע וועלט-מלחמה.

זעכצען יאהר! און די וועלט האט אונטער דער צייט אנ'אנדער פרצוף בע-קומען. אנדערע מנהגים, אנדערע בעגרי-פען, אנדערע אנשויאונגען און אנ'אנ-דער קוק אויפ'ן לעבען פון יחיד און פון דער געזעלשאפט. די געשיכטע פון דער מענשהייט האט און משך פון זעכצען יאהרהונ-דערטער נישט געמאכט אזא ריזיגען שפרונג, ווי און משך פון די דאזיגע זעכ-צען יאהר.

גרויסע, אלט-איינגעפונדעוועטע, צענ-טראליזירטע מלוכות זענען זיך צופלוי-גען ווי שפענדלעך און אויף זייער ארט זענען אויפגעשטאנען נייע מלוכות און מלוכה'לעך, מיט אהן א שיעור גרענעץ-סלופעס, צאל-באריערען, וויזעס און סתם שלאקרוזהרעוודיגע „דא מעג זיך נישט, דא שטעל זיך נישט" בעגרעניצונגען. אלטע דיפלאמאטישע געגנג און הינטער-קוליסען-פאליטיק-טרייבערייען פון די ארי-סטאקראטישע הדרת-פנים'דיגע באקען בערדיגע אינזוואלסקים און גראף בערב-טאלדס זענען אונטער די גרויזאמע קלעפ פון דער וועלט-מלחמה אונטערגעגאנגען און אויף זייער ארט איז אויפגעשטאנען א נייע הינטער-קוליסען - פאליטיק-מא-כערייען פון די גרויסע נאך-מלחמה'דיגע פאליטישע מאכערס און דער פעלקער-ליגע.

און פונקט אזוי גוט, ווי יענע, די פאר-מלחמה'דיגע שלום-שטרעבער און מלחמה-הועצער האבען נישט געקענט, אדער נישט געוואלט דערהאלטען דעם שלום אויף דער וועלט און מיט דער גאנצער פארע געשטופט צו דער קא-טאסטראפע, אזוי שטעהען אויך די אוצ-מיגע „פאציפיסטישע" מלחמה-פערדי-נער און פליקען איינציגווייז א-אפ די בלעטער פונ'ם גרויסען אייבורט-צווי-גל, וואס איז פערפלאנצט געווארען אויפ'ן קבר פון די מיליאנען געפאלענע אויף די שלאכט-פעלדער און אייראפא.

און מיט יעדען טאג ווערט דאס דארע שלום-צווייגעל נאקעטער און נאקעטער און עס דערנעהנטערט זיך דער מאמענט ווען דאס דאזיגע פאציפיסטישע צווי-געל, וואס צוריק בערוואנדעלט ווערען אונ'ם דארען ביימערדיגען סקעלעט מיט דער קאסע און דער האנד.

זעכצען יאהר זענען אוועק. די וועלט האט אונטער דער צייט א גאנץ אנדער פנים בעקומען. נישט א חנפה די רוחני-גע בעלי-הבתישע פילאסאפישע געמיט-לוכקייט פון פאר-מלחמה-פעריאדע. אונ-טער דער צייט זענען נייע געטער גע-בוירען און בעגראבען געווארען. אונטער דער צייט האבען נייע אידעען אנגעהוי-בען ארומצושוועבען אין דער לופט און פערשוואונדען געווארען.

נישט אונטערגעגאנגען איז נאר דער נקמה- און רעוואנשיש-אידעאל פון די פעלקער, וואס איז אזוי אלט, ווי די אלטע פארהיסטארישע צייטען פונ'ם חיה-מענש. דער דאזיגער אידעאל עק-זיסטירט און קוקט מיט זיינע טויזענ-דער אויגען אויס אויף א נייער גרויזא-מער פעלקער-שחיטה און אייראפא.

דער דאזיגער אידעאל האט מיט דער גאנצער פארע געשטויסען צום וועלט-קריג אין יאהר 1914, און אין אין 16 יאהר ארום טראגט זיך אונבער'ן הלל פון איי-ראפא ווידער ארום זיין מורא'דיג גע-שפענסט.

—פס.

פראצעס ביי פער-מאכטע טירען
פון א יפו'ער יוד. קאמוניסט

ירושלים. (יטא) ביי פערמאכטע טירען האט זיך אין יפו אנגעהויבען דער פראצעס פון יודישען קאמוניסט ירחמיאל לאקאטשער, וועלכער ווערט בעשולדיגט, אז אין דער צייט פון די פאראיאהריגע אייניסט - אונרוהען האט ער געהעצט די בעדואינער פון טבריה'ר געגענד און ארגאניזירט א קאמוניסטי-שע פערזאמלונג פון אראבער. דער פרא-צעס פון ירחמיאל לאקאטשער קומט פאר אויפ'ן יפו'ער דיסטריקט - קאמי-סאר.

קאנפערענץ פון ציוניסטען אין אויסטראליען

מעלבורן. (יטא) דא איז אפגע-האלטען געווארען די 3. יעהרליכע קאנ-פערענץ פון די ציוניסטען אין אויס-טראליען. די קאנפערענץ איז פארגעקו-מען ביי געשלאסענע טירען. פיל רעד-נער האבען געהאלטען פערביטערטע רעדעס. אנגרייפענדיג שארף די ענגלי-שע פאליטיק אין ארץ-ישראל. די קאנ-פערענץ האט אנגענומען א פראטעסט-רעזאלוציע געגען דער עליה-גזירה, וועל-כע איז איבערגעשיקט געווארען צו דער ענגלישער רעגירונג, צום פעלקער-בונד און צו דער לאנדאנער ציוניסטישער עקזעקוטיווע. אלס פארזיצענדער פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע איז אויפסניי געוועהלט געווארען ה' בראדי.

45 פונט
פאר יעדען געהאנגענעם

ירושלים, (יט"א)

אין 40-טען טריי'ער-טאג נאך דער הינגריכטונג פון די דריי אראבישע מער-דער פון חברון און צפת האט די ארא-בישע עקזעקוטיווע געשאנקען יעדערער פון די פאמיליעס פון די געהאנגענע צו 45 פונט.

25.000 דאלאר פאר דער יודישער ארבייטער-פעדע-ראציע אין א"י

ניו-יארק. (יטא) פרוי מרים גאלד-שלאג, וועלכע איז לעצטענס געשטאר-בען, האט אין איהר צואה פערשריבען 25.000 דאלאר לטובת דער יודישער ארבייטער-פעדעראציע אין ארץ-ישראל אויף צו שאפען א קאאפעראטיוו פאר ארבייטענדע פרויען.

זעקס טעג זאלסטו הארעווען און דעם זיבעטען — האנדלען

(א בריף פון בעלגיען) — פון ישראל מולער

דער עקאנאמישער קריזיס, וואס האט זיך לעצטענס איינגעבורגערט אין דער בעלגישער ווירטשאפט, האט גורם גע-ווען צו ערציהען א קלאס פון יודישע קליינהענדלער און סוחרים'לעך, וואס בלאנדזשען פון שטאט צו שטאט, פון דערפעל צו דערפעל, און פיהרען דורך אויף דער בעלגישער טעריטאריע דעם בעריהמטען האנדעל-וואנדעל פון נא-טיכלעך, שיך-שנירלעך, בינטעלעך, מע-סערלעך, שפיגעלעך, שפילקעלעך, בערש-טלעך, נאדלען וא.ד.גל.

אין ווי שטארק די דאזיגע בעוועגונג איז זיך פינאנציעל-וואקסען און גענוג אנצוציהען, אז דער יודישער קליינ-הענדלער האט אפילו געפונען פאר צוועקמעסיג און נייטיג צו ארגאניזירען אייגענע פעראיינען און געזעלשאפטען, וואס זאלען שטעהן אויף דער וואך פון זייערע אינטערעסען, וואס זאלען איהם שטיצען און פערטיידיגען אין אנ'עת-צרה. אזעלכע פעראיינען נעפינען זיך שוין אין בריסעל, אנטווערפען, ליעזש, שארלערוא. הכלל, וואו עס קאנצענטרי-רען זיך נאר גרעסערע און קאמפאקטע-רע מאסען יודישע קליינהענדלער.

דער דאזיגער קלאס הענדלער פער-דינט א בעזונדער אפהאנדלונג, וואס מיר זענען היינט נישט אויסען צו טון. צייד ווילען מיר זיך נאר אפשטעלען אויף א מאדנער ערשיינונג, וואס האט אנגענומען א מאסען-כאראקטער און וואס איז מסוגל צו פער'סמ'ען די גע-זונדע און צילמוינע אטמאספערע, וואס האט עד היום געהערשט צווישען די יו-דישע ארבייטער פון דער בעלגישער אינדוסטריע און קויהלען-גרובען. די דא-זיגע קאטעגאריע ארבייטער איז בע-הערשט געווארען פון א מאסען-פסיכאז, אינ'ם קדשי קדשים פונ'ם יודיש-בעלגי-שען פראלעטאריאט געווינער האט זיך אריינגעגנב'עט די תשוקה צום האנדעל. ארבייטער פון קויהלען-גרובען, מעטא-לורגישע פאבריקען, טעקסטילע ווארשטא-טען ווארפען פון זיך אראפ דעם פראלע-טארישען יחוס און נעמען זיך צום האנדעל. אמת, זיי ווארפען נישט אוועק אינגאנצען זייער פריהערדיגע מלאכה, זיי געזעגנען זיך נישט אינגאנצען מיט זייער פריהערדיגער בעשעפטיגונג. זיי וואלטען עס אפילו גערן געטון און טוען עס מאקע ביי דער ערשטער מעגליכ-קייט — זיי ווערען הענדלער אויף א טאג!

פאראן א שיטה, וואס ווייס צו דער-צעהלען, אז די גרינדער פון די „לויז-מערק" אין בעלגיען זענען געווען יודען. איך ווייס נישט, אויף וויפיל די דאזיגע השערה שטימט מיט דער ווירקליכקייט. מיר לאזען די שאלה איבער פאר פאל-קלאר, פאר היסטאריקער — זאלען זיי, גריבלענדיג זיך אין דער געשיכטע פון די דאזיגע מערק אין בעלגיען, אויסגע-פינען, אויף וויפיל יודען האבען מיטגע-ווירקט אין דער ענטשטעהונג און ענט-וויקלונג פון דעם דאזיגען האנדעל. עס בלייבט אבער א פאקט, אנ'אומבעשטרייט-בארער, אז יודען האבען געשפילט אנ'-אנגעזעהענע ראלע און פערנעמען נאך היינט א מזרח-פלאץ אין דעם אויסטער-לישען עסק.

יודען בעהערשען. יודען אויסגעמא-טערטע, יודען בעלאדענע מיט'ן לאסט פון די זעקס שווערע ארבייטס-טעג, לא-זען זיך זונטאג אין וועג אריין, זעצען עולה-רגל מיט זייערע פלי-צאהלינגע פעק-לעך און קלומיקעס. און וועלכע עס גע-פינען זיך די פערשידען-ארטיגסטע גרא-שענדיגע סחורות אויף א סכום פון עט-ליכע פראנק — א וואך הארעוואניע, א וואך לעבען אויפ'ן פאבריק, ליגט פער-פאקט אין די פעקלעך פון „זונטאג'דיגען פראלעטארישען רייזענדער".

טרעפט אפטמאל, אפילו זעהר זעל-טען, אז דער פרייז ברענגט אריין א זעהר הויבשען רווח, אנ'אפטיקא, וואס ערלויבט שוין צו דערנעהרען דעם אינ-גענעם אויסגעדארטען, אויסגעקאטארטען גוף און אויך צו דערהאלטען פון אונ-טערגאנג די אויסגעהונגערטע מיטפלי-דיגע פאמיליע. ביי אזא פאל ווארפט ער תיכף די פאבריק. אויס ארבייטער! — לעבען זאל דער האנדעל! דאס איז אבער אנ'אויסנאהם, פאסירט נאר זעל-טען. דאס רוב איז דער זונטאג'דיגער הענדלער שוין אויף מארגען נאר פריה, כלחור השור, ווייטער ביי דער ארבייט; מאנטאג שטעהט ער שוין ווייטער ביים ווארשטאט, האקט שוין ווייטער דעם הארטען, פערגליווערטען שטיין, טראכ-טענדיג דערווייל וועגן נייע גראנדיעזע פלענער אויפ'ן קומענדיגען זונטאג, שטו-דירענדיג די קאניונקטור פון דעם אדער יענעם פראוויגציעלען מערקעל, וואו מען קאן אפזעצען דעם אדער יענעם פערלעגענעם ארטיקעל.

דאס, זענען נישט קיין יחידים, אונז זענען בעקאנט גאנצע מחנות יודישע ארבייטער, הארעפאשניקעס, וואס ראנג-לען זיך צווישען פאבריק און יאריד, צווישען קויהלען-גרוב און לויזען-מארק. עס האנדעלט זיך וועגען אנ'אמת'ען מא-סען-פסיכאזע, וואס האט ארומגענומען ברייטע שיכטען פון דער יודישער אר-בייטערשאפט אין בעלגיען. און ווען מען קוקט זיך צו נעהנטער צום דאזיגען פראצעס, שטעלט זיך, נישט ווילענדיג די פראגע — צי פערמאגט דער בעלגי-שער ישוב בכלל א יודישע פראלעטארי-שע מאסע? נישט נאר די [illegible] איז צופוילט, נאר אויך דער רעשטער פון דער יודישער ארבייטערשאפט ליידעט אויף דער דאזיגער מחלה, אויף דער קרענק. וואס איז מסוגל צו פערוואנדלען דעם פראדוקטיווען קערנדעל פונ'ם בעל-גישען יודישען ישוב אין אנ'אומנוצליכען און אפילו שעדליכען עלעמענט, וואס טראגט אויפ'ן ביאלאגישען לשון דעם נאמען — פאראזיט.

א מלחמה איז ניט אויס-געשלאסען און ליטע דארף זיין גרייט

דער ויכוח וועגען ווילנע אין דער ליטווישער פרעסע

אין צוזאמענהאנג מיט די נייע „נעגא-ראנקען" אין דער ווילנער פראגע, וועל-כע עס האט ארויסגעזאגט דער געוועזע-נער ליטווישער פרעזידענט אין ליטא-[illegible] ד"ר גריניוס, האט זיך א מיטארבייטער פון א קאוונער צייטונג געווענדעט צום געוועזענעם ליטווישען פרעמיער, יוסטיניאן [illegible], בעקאנטען [illegible] טוער און אינטימען פריינד [illegible] פון קאטוילישען [illegible] צענטער פראפ. טומענאס מיט א בקשה זיך ארויסצוזאגען.

די ווילנער פראגע — האט פראפ. טו-מענאס ערקלערט — צופאלט זיך אין 2 טיילען. ערשטענס, צי ווילנא געהערט צו ליטא און צווייטענס, ווי אזוי קאן מען ווילנא בעקומען? וועגען דער ערש-טער פראגע דוכט זיך מיר, אז עס קא-נען נישט זיין צווישען די ליטווינער און אויך סתם מענשען, וואס האבען זיך נאר גענוג בעקענט מיט דער ליטווישער געשיכטע, קיין ספקות, אז ווילנא גע-הערט צו ליטא. די ווילנער פראגע איז די זעלבע, ווי די גאנצע פראגע פון ליטא'ס אומאפהענגיגקייט. פאר דער וועלט-מלחמה האבען מיר קיין אייגענע מלוכה נישט געהאט, מיר האבען אבער דערצו געשטרעבט און היינט האבען מיר עס. דאס גרויסע, מעכטיגע רוס-לאנד איז נישט געווען בכח ביי-צוקומען די מאראלישע גייסטיגע קראפט פון ליטווישען פאלק, וועלכע האט זיך ארויס-געוויזען אין דער צייט פון דער קאטאס-טראפע פון די טיטאנישען-מלוכות רוס-לאנד און דייטשלאנד. ליטא'ס אומאפ-הענגיגקייט איז שוין היינט א פאקט.

פוילען איז נישט אזוי שטארק און מעכטיג, אז זי זאל קאנען האפען, אז אין דער נאהענטער צי ווייטער צוקונפט זאל איהר געלינגען צו דערשטיקען די ווילנער פראגע און ווילנא צונעהמען פאר זיך. די פאליאקען האבען אמאל, ווענדענדיג אפקריגען זייער אומאפהענגיג-קייט, זיך געשטיצט אויף א מאראלי-שער ארגומענטאציע. דאס מוזען אויך טון די ליטווינער, געהענדיג קיין ווילנא. נעהמען ליטא בענוצט מען דעם זעלבען אופן פון ארגומענטאציע, וועלכען עס האבען בענוצט בשעתם די פערמיילער פון פוילן. וועגען דעם אופן צו בעקומען ווילנא, מוז מען זאגען, אז די ליטווישע פאליטיקער זענען נישט גליקליכער פאר די פאליטיקער פון אנדערע מלוכות. די דייטשען האבען היינט אנ'אנדערען צו בע-קומען די מוילען פון זייער מלוכה, וועל-כע זיי האבען אנגעוואוירען בשעת דער וועלט-מלחמה, אבער אויך דאס גאנצע

(ענדע — זייט 6)

וואס איז דאס אזוינס די „גע פע או"?

דער הויפט איבער אלע סאוויעטישע שפיאנען אין די מזרח-לענדער

דערצעהלט מערקווירדיגע סודות. — ווי אזוי די „גע פע או" האט פערשפרייט איהרע נעצען איבער דער גאנצער וועלט

דעם 30-טען יולי איז אין דער רע-דאקציע פון דער פאריזער רוסישער צייטונג „פאסלעדניא נאוואסטי", וואס ווער רעדאגירט פון פראפעסאר פא-וועל מיליוקאוו, אריינגעקומען א מאן און האט איבערגעגעבען דעם רעדאק-טאר די פאלגענדע ערקלעהרונג:

„איך, געארגי סערגעיעוויטש אגא-בעקאוו, האב זינט דעם יאהר 1920 ביז היינט צו טאג געארבייט אנשטאלטען פון דער אל-רוסישער „טשעקא" און „גע-פע-או". איך בין א מיטגליד פון דער קאמוניסטישער פאר-טיי זינט דעם יאהר 1918 און האב פערנומען דעם אמט פון דעם הויפט איבער דער מזרח אפטיילונג פון אויס-לענדישען דעפארטאמענט פון דער „גע-פע-או" אין מאסקווע. פון דארט בין איך לעצטענס יאהר אוועקגעשיקט געווא-רען קיין קאנסטאנטינאפאל, וואו איך בין געווען דער הויפט איבער דער „גע-פע-או"-ארבייט אין טערקיי, אין גריכען-לאנד, אין סוריען, אין פאלעסטינא און עגיפטען. ביז היינטיגען טאג האב איך געארבייט ערליך און איבערגעגעבען פאר סאוויעט - רוסלאנד.

„די לעצטע צוויי יאהר האב איך אנ-געהויבען בעמערקען, ווי דער רעוואלו-ציאנערער ענטוזיאזם אין סאוויעטען - פערבאנד ווערט ביי דער קאמוניסטי-שער פארטיי פערוואנדעלט אין טעלער-לעקעריי און אין ביוראקראטיזם. יעדער האט מורא, ווייל ער וויל נישט פערלי-רען דאס שטיקעל ברויט ביי די קא-מוניסטישע פיהרער, וויידער. איז די פראגע וועגען דער רעוואלוציע פערוואנ-דעלט געווארען אין א קאמף פאר פארט-פעלען...

„אין דער צייט, וואס אט די פרווו-לוגירטע גרופע שוסט בסדר מיט רעווא-לוציאנערע פראזען וועגען „פרייהייט", אונטערדריקט זי אין דער אמת'ן מיט אנ'אייזערנער האנד יעדען אויפרוף פון פרייהייט. דער ארבייטער - קלאס ווערט געצוואונגען צו ברענגען די גע-[illegible] קרבנות. די [illegible] פון דער פאליטיק איז א [illegible] אין לאנד.

„אויף דעם געביט פון דער אויסלענ-דישער פאליטיק פערמוטעלט די סאוויעט-רעגירונג א וועלט מיט [illegible] לינג-נערישע רעוואלוציאנערע אויפרופען צו די ארבייטער פון די אנדערע לענדער. זי שרייט וועגען דער בעפרייאונג פון די „אונטערדריקטע מזרח - לענדער" און אין דער זעלבער צייט פיהרט זי אליין אנ'אימפעריאליסטישע פאליטיק אין כינע, אין פערסיען, און אפגאניס-טאן און אויפ'ן גאנצען נאהענטען-מזרח, ווי איך וועל עס בעווייזען אין מיין בוך, וועלכער ווערט איצט צוגעגרייט צום דרוק.

„מיט דעם רעזשים, וואס שאפט אזא אונגערטרעגליכען לעבען פאר דעם ריזי-גען הונדערטער- און פופציג מיליאנען פאלק אין סאוויעט-רוסלאנד און וואס האלט זיך דורך דער מאכט פון די בא-יאנעטען, אויף דער אונזוויסענהייט פון דער ארמעע און נאך א דאנק דער אונ-ארגאניזירטקייט פון די ארבייטער און פויערים, פערשפרעך איך איצט צו קעמ-פען מיט אלע מיינע כחות.

„איך רוף אויך אלעמען צום קאמף פאר אנ'אמת'ער און רעאלער פריי-הייט."

געאָרגי אגאבעקאוו"

פאר די פערטרעטער פון דער פארי-זער פרעסע האט אגאבעקאוו ערקלערט, אז ער איז געבוירען געווארען אין יאהר 1895 אין דער שטאט אסכאבאד, אין טורקעסטאן. אין צייט פון מלחמה איז ער געווען א סטודענט פון משאקענטער אינסטיטוט פאר מזרח - שפראכען. אינ-גיכען איז ער מאבילזירט געווארען אין דער ארמעע און איז געווארען אנ'-אפיציר. אין יאהר 1918 איז ער ארייג-געטראטען אין דער קאמוניסטישער פארטיי און האט באלד פערנומען פער-שידענע הויכע פאסטענס. ער איז געווען דער קאמאנדיר פון דער רויטער גווארדיע אין טורקעסטאן, דערנאך א קא-מיסאר פון דער רויטער ארמעע, וואס האט געקעמפט אין [illegible] געגען [illegible]. אין יאהר 1920 איז ער דע-לעגירט געווארען אין דעם הויפט-ביורא פון דער „טשעקא" פון מאסקווע.

פון דארט האט מען איהם אוועקגע-שיקט אלס הויפט-פערטרעטער פון דער „טשעקא" אין בוכארא, דערנאך איז ער [illegible] געווארען קיין טורקעס-טאן, וואו ער איז געוועהלט געווארען אלס סעקרעטאר פון די קאמוניסטישע ארגאניזאציעס און מיטגליד פון צענ-טראל-קאמיטעט פון טורקעסטאן. אין יאהר 1927 איז ער בעשטימט געווא-רען אלס דער הויפט איבער דער מזרח-אפטיילונג אין דעם אויסלענדישען דע-פארטאמענט פון דער „גע-פע-או". דעם אמט האט ער פערנומען אנדערטהאל-בען יאהר צייט, ביז נאוועמבער 1929.

אויף דער פראגע פון די צייטונגס-פערטרעטער וועגען דער ארבייט פון דער „גע-פע-או" אין אויסלאנד, האט אגאבעקאוו געענטפערט, אז מיט דער ארבייט פון דער „גע-פע-או" אין פראנקרייך און אין מערב - אייראפא בכלל איז ער, לייַדער, נישט גענוג בעקאנט. זיין גאנצע טעטיגקייט איז ארו-בער צווישען די פעלקער פון די מזרח-לענדער.

„מיט דער ארבייט פון דער „גע-פע-או" אין די מזרח-לענדער בין איך זעהר גוט בעקאנט. אין דעם בוך מיינעם, וואס איך האב פערפערטיגט צום דרוק, גיב איך אנ'אויספיהרליכען בילד וועגען דעם.

„אין יעדען זענען פאראן צוויי ארגאניזאציעס פון דער „גע-פע-או", א „לעגאלע", ביי דער סאוויעטישער אמ-באסאדע, און אנ'אונלעגאלע, וואס ווע-גען איהר עקזיסטענץ ווייסען אפילו די סאוויעטישע אמבאסאדאר'ס אויך נישט. זי פיהרט איהר ארבייט זעהר קאנספי-ראטיוו. איהר אויפגאבע איז צו אינ-פארמירען מאסקווע וועגען דער טע-טיגקייט פון די אגענטען פון קאמוני-סטישען אונטערגאציאנאל און קאנטרא-לירען די ארטיגע קאמוניסטישע פאר-טייען.

„מיין הויפט-טעטיגקייט איז געווען גערילכטעט געגען ענגלאנד. דער פאר-שטעהער פון דער „גע-פע-או" פאר [illegible], גרוזיען, ענגלאנד, סוריען, פאלעס-טינא און עגיפטען.

איינציגע ישוראליסטען האבען אנגע-בעקאוו'ן געשטעלט די פראגע, צי עס איז אמת, אז די אויפגעגעבענע רעוואלוציא-נערע בעוועגונג אין אינדיען איז ארגא-ניזירט געווארען פון מאסקווע.

— זיכער, — האט אגאבעקאוו גע-ענטפערט.

— האט איהר נישט מורא, אז די סאוויעט-רעגירונג זאל זיך מיט אייך נישט אפרעכענען? — האבען די פראנ-צויזישע זשורנאליסטען געפרעגט אגא-בעקאוו'ן.

— געוויס האב איך מורא, לאמיך איך זעה נישט אויס, וואס זיי קענען גע-ווינען דורך דעם. מיין בוך איז שוין פארטיג און געפינט זיך ביי די איבער-זעצער. און צו איך וועל בלייבען לעבען אדער זיי וועלען מיך דערהרג'ענען, וועט דאס בוך סיי-ווי ערשיינען. נאך אלס א כלל וואלטען זיי מיך, פער-שטעהט זיך, בעדארפט דערהרג'ענען פונקט ווי בעסעדאווסקי'ן..

— אבער בעסעדאווסקי לעבט דאך?

— ער לעבט נאטירליך, אבער איך אליין האב איהם בעדארפט דערהרג'-ענען. ווען עס איז אין מאסקווע אנגע-קומען די טעלעגראמע, אז בעסעדאוו-סקי איז אנטלאפען פון דער פאריזער אמבאסאדע, האט מיך טרילוסער, דער הויפט פון דעם אויסלענדישען דעפאר-טאמענט פון דער „גע-פע-או", גלייך ארויסגערופען צו זיך אין ביורא. איך האב דאן געוואלט פאהרען אין אינדיען, אוועקשטעלען דארט די ארבייט פון דער „גע-פע-או".

„איך וועט אויסקומען צו פערקערע-ווען זיך אביסעל אין זייט, — האט מיר ליסער מיר ערקלערט, — איהר וועט זיך מיזען אראפלאזען אין פאריז און „אפראמען" בעסעדאווסקי'ן"...

„איך האב געזאגט: „גוט!" וואס האב איך געקענט טון? אפזאגען זיך וואלט בעדייט פאר מיר טויטען און אפשר נאך ערגער. איך האב זיך שוין צו געגרייט אפצופאהרען קיין פאריז. אויף מארגען אבער האט מיך טרילוסער ווי-דער ארויסגערופען צו זיך און מיר ער-קלערט, אז די פאליט ביורא האט פער-האנדעלט דעם ענין בעסעדאווסקי און בעשלאסען איהם נישט צו דערהרג'ענען, ווייל בעסעדאווסקי האט שוין פערעפענט ליכט זיינע ארטיקלען אין דער פרעסע און דער הרג'ענען איהם וואלט בעדייט ארויסרופען א ערנסטען צוזאמענשטויס מיט פראנקרייך. דער בעפעהל וועגען שי-קען מיך „אפראמען" בעסעדאווסקי'ן איז צוריקגעצויגען געווארען. אין דער זעלבער צייט איז אנגעקומען די ביים וועגען בליומקין'ס „פעראט". אנשטאט אינדיען האט מען מיך דריבער אוועק-געשיקט קיין קאנסטאנטינאפאל.

(דאס ווייטערע מארגען)

פון וואנען שעפען די אראבער זייערע פאנדען?

די פראגע רופט ארויס גרויס פערוואונדערונג

לאנדאן. (יטא) אין ביולעטין פון ענגליש-פאלעסטינישען קאמיטעט, וואס איז דא ערשינען, ווערט צוג. אגב. ארויס-געריקט די פראגע, פון וואנען שעפען די ארץ-ישראל-אראבער זייערע פאנדען. דער אראבישער צד פאר דער [illegible] קאמיסיע איז געווען אזוי גוט רעפרעזענטירט, אז עס רופט ארויס פערוואונדערונג, פון וואנען האבען די אראבער אויפגעלעגט אויף זייער אר-גאניזאציע און פראפאגאנדע. צי שטא-מען די דאזיגע פאנדען נאר פון מוזול-מענישע קוועלען? — פערענדיגט דער ביולעטין.

מיט'ן אפלייגען די ארץ-ישראל-דעבאטע אין ענגלישען פארלאמענט ווערט אין ביולעטין פון בריטיש-פאלעסטינישען קאמיטעט, וואס איז דא ערשינען, צוג. אגב. געזאגט: „עס איז שוין אריבער כמעט א יאהר צייט פון די ארץ-ישראל-געשעהענישען און קיין אויסשעפענדע דיסקוסיע אין פארלאמענט איז נאך אלץ נישט פארגעקומען. נאר מיט דער הילף פון פארלאמענט קענען אויס-געקלערט ווערען אלע שוועריגקייטען. מיר האבען צו טון מיט אנ'אנגריף אויף די פרינציפען פון ארץ-ישראל-מאנדאט אויף דעם גאנצען פראנט. קיין ווערט-ליכע דעקלאראציעס וועגען דער יודי-שער נאציאנאלער היים פעהלען נישט. די ארץ-ישראל-אדמיניסטראציע מאכט אבער פלוין געוויסע שריט און זי וואקסען אויבער [illegible] א פאליטישע-גרויבער אפאזיציע צו דער פערווירקליכונג פון דער יודישער נאציאנאלער היים. די רעפוטאציע פון אונזער לאנד ליידעט שטארק. דער מאראלישער קרעדיט, וועל-כען עס האט אונז געשאפען די באלפור-דעקלאראציע, ווערט צוגרינגען און די יו-דישע מאסען אין אמעריקא און מזרח-אייראפא בעשולדיגען אונז אין ברעכען אונזערע פערפליכטונגען צוזאגען".

לאָדז
4. אויגוסט 1930.
זון אויפג. נג: 3,55
זון אונטערג. אנג: 7,23
מאָנטאָג,
י'
מנחם-אב תר"ץ
פ' דברים

טאָג-כראָניק

די אַרבייטסלאָזיגקייט אין לאָדז

אין לאָדז און אין דער סביבה זענען די פאָריגע וואָך פּעררעגיסטרירט געווען 40,408 אַרבייטסלאָזע, דערונטער אין לאָדז אַליין 30,739. שטיצע האָבען די פאָריגע וואָך בעקומען 12,361 אַרבייטסלאָזע.

די נאַכט-דיזשורנע אַפּטייקן

אַ. מאַניעוויטש, פּאַביאַניצער 50; באַרטקעוויטש, פּעטריקאָווער 164; קאַרלאָ־ווסקי, פּאָדלעשנע 19; יעמבעלעווסקי, זגערזשער 26; ז' מאַרעלעווסקי, פּיעטרקאָווער 25; כאַרוקעוויטש, וואַרשאַוער 54. ס. טראַקאָווסקי בזשעזשינסקא 56.

נעכטיגער תשעה באב אין לאָדז

דער אַנדראַנג פון די מתפללים אין די שוהלען און שטיבלעך.—בילדער פון די בית עלמינם

(—) דער הײַ יאָרדיגער תשעה באב אין לאָדז איז געשטאַנען אונטערן צייכען פון שווערען ווירטשאַפטליכען קריזיס. יודען האָבען נישט וואָס צו טון די דאגות פ רנסה איז געוואַלטיג גרויס, שלעכטע בשורות קומען זיך וועגען גורל פון „בכלל יודען". אויף דער וועלט איז טאַקי דאָס געמיט בעשוועערט און גרויס איז געווען די צאָהל יודען, וואָס האָבען זיך צוגעשפּעקליבען אין די שוהלען, בתי תפלה און מנינים און דערשלאָגענע, מיט פלאַם פּײַערדיגע הערצער, געגאָסען טרעהרען איבער די תפלה: ראה ה' מה היושנו"...

מען האָט שוין לאַנג אין די שוהלען נישט געזעהן אַזוי פיל מתפללים און קינה-זאָגער, ווי הײַ יאָהר.

עס איז אפילו דערגאַנגען אַזוי ווייט, אַז אין אייניגע מנינים איז דערפון געקומען צו אונצופרידענהייט. אַזוי, למשל, איז אין באַלוטער בית-מדרש (קרוטקא 3), שיעור נישט איבערגעבראָכען אַ שאַרפע מחלוקה צוליב דעם, וואָס דער שמש האָט צוליב אונפערשטענדליכע טעמים, נישט ערלויבט די מתפללים „און דער היינטיגער שווערער צייט זיך אויסוויינען אויף די צרות", ווי די מתפללים שרייבען אין זייער פּראָטעסט צום „לאָדזער טאָגעבלאַט".

אַנדערשוואו איז פונקט דער געדראַנג געווען זעהר גרויס און צוליב דער היץ און דושנעקייט איז אייך געקומען צו אַ ווערטער-אויסטויש, וואָס איז, ווי דער שטייגער צווישען „יודישע גולנים", באַלד אײַנגעשטילט געוואָרען.

אַ אינטערעסאַנט בילד האָבען מיט זיך פאָרגעשטעלט די תשעה באב בע־זוכען אויפ'ן בית עלמין.

באַלד אין דער פריה האָבען זיך אָנגעהויבען קלײַבען אויף בײַדע בית־עלמינ'ס, אויפ'ן נײַעם און אַלטען, טויזענדער יודען. בײַ די אהלים פון די לאָדזער רבנים און רבי'ם זצ"ל זענען געשטאַנען קאָפּקעלעך יודען, ווײַבער און יונגוואַרג, און ווער עס האָט שמיל גע־וויינט. ווער עס האָט הויך געקלאָפּט און ווער עס האָט געזאָגט פון אַ מנין־לשון.

אַנדערע זענען געגאַנגען אויף די קברים פון זייערע נאָהענטע און קרו־

ב ב.

דער צופאָהר צום נײַעם בית־עלמין איז ג. משך פון גאַנצען טאָג געווען זעהר אַ שטאַרקער. הונדערטער גע־פאַקטע טראַמוואַיען. זענען יודען גע־פאָהרען אויף רעמייקעס דראָשקעס און אויטאָ'ס צום בית-עלמין.

ווי דען שטענדיג, האָבען אויך נישט געפעהלט אויף די בית עלמינ'ס קיין אָרימע לײַט און קיין צדקה-פּושקעס. יודען האָבען געשמאַק גענעבען און זיך צוגעווינשעוועט צו דערלעבען איבער אַ יאָהר און פרייד.

ערשט האַרט פאַר „תפלה ויחל" האָ־בען זיך די בית-עלמינ'ס אָפּגעלעדיגט

7-יעהריג קינד דערשאָסען זיין קליין ברידערל

און אַמזערטס וואַלד הינטער פּאַבּאַ־ניץ איז נעכטען פאָרגעקומען אַ שוי־דערליכער פאַרפאַל. וואָס ווײַזט אַ ני־איבעריגען מאָל, אַז מען זאָל קיין קינ־דער בשום אופן נישט לאָזען אָהן השגחה פון עלטערע.

דער גאַיאָהנע פון וואַלד ה' גזשענאַר־משוק איז געגאַנגען און וואַלד אַרײַן, איבערלאָזענדיג אַליין אין דער שטוב זײַן זיבען יעהריג יונגעלע זענאָן און זײַן קלײן, איינ-יעהריג ברידער'ל, קאַ־זשימיעזש. ווען די קינדער זענען גע־בליבען אַליין, האָט זענאָן אַראָפּגענומען די דובעלטובקע פון דער וואַנד, אין זיך געשפּילט אין יאַגד. אין אַ געוויסען מאָמענט האָט ער צוגעלעגט די דובעל טובקע צום קאָפּ פון זײַן קליין ברי־דערל און אַ צוה געטון בײַם צינגעל פון דער ביקס. עס האָט זיך געהערט אַ שאָס און דאָס קינד איז געפאַלען טויט. ווען דער פאָטער איז אַהיימגע־קומען, איז ער שיער נישט משוגע גע־וואָרען פאַר צער. לבעריג מאַכען דאָס קינד האָט מען אָבער שוין נישט גע־קענט.

פעדערן און פוך פון לאָדז קיין אַמעריקאַ

אַ גרופּע אַמעריקאַנער אימפּאָרטערן האָבען זיך געווענדעט צו די לאָדזער פירמעס, וואָס עקספּאָרטירען פעדערן און פוך קיין אויסלאַנד, אַז זיי זאָלען זיי אַרויסשיקען די בעדינגונגען פונ'ם עקספּאָרט. אויב די בעדינגונגען וועלען זײַן אָננעמבאַר, וועלען זיי אָפּנעמען גרעסערע קוואַנטומס פוך און פעדערן.

90 טויזענד זלאָטיס קרעדיט פאַרן האַנדווערקערטום אין לאָדז

די פאַרשטעהער פון יוד. האַנדווערקערטום מוזען שטעהען אויף דער וואַך, אַז דער יודישער בעל־מלאכה זאָל נישט שיקאַנירט ווערען.

די „באַנק גאָספּאָדאַרסטוואַ קראַיאָ־ווענאָ" האָט בעשטימט אַ קרעדיט פאַר'ן האַנדווערקערטום אין דער גאַנ־צער לאָדזער וואָיעוואָדזטווע אין דער הויך פון 560,000 זל. דערפון איז פאַר לאָדז גופא בעשטימט געוואָרען 9000 זל. דאָס געלד איז איבערגעגעבען גע־וואָרען אין פ.ק.אָ. וואו עס וועלען אַרויסגעגעבען ווערען הלואות פאַר די האַנדווערקער. בײַם פ.ק.אָ. וועט זיצען אַ ספּעציעלע קאָמיסיע, וואָס וועט דע־צידירען דעם גורל פון די בוטעס, צי דער בעטרעפענדער האַנדווערקער דאַרף בעקומען די הלואה אָדער נישט. אין דער קאָמיסיע וועלען אויך זײַן פאַר־טרעטען פאַרשטעהער פון דער האַנדווער־קער-קאַמער.

דער געדרוקטער לאָדזער יודישער בעל מלאכה, וועלכער געהט אוים צוליב מאַנגעל אין ביליגען קרעדיט דאַרף אונצ שטעהען אויף דער וואַך, און אַלע־מונג גבען, אַז מען זאָל איהם נישט שיקאַנירען בײַם ערטיילען די קרעדי־טען. פיל צוזאָגען וועלען האָבען דער־בײַ די יודישע ראַטמענער און דער האַנדווערקער קאַמער און די יודישע צעכען.

מיר ווייסען, אַז דער קאַמף וועט זײַן אַ שווערער, אַ זיערער זלאָטי קרעדיט פאַר'ן יודישען בעל מלאכה וועט ממש מוזען ווערען אַרויסגעריסען מיט נעגעל. די פאַרשטעהער פון יודישען האַנדווערקערטום מוזען אָבער אָנווענדען אַלע מיטלען און שטעהען שטרענג אויף דער וואַך. עס האַנדעלט זיך אין די לע־בענס אינטערעסען פון זעערע מיטגלי־דער.

—=0=—

פערשוואונדען געוואָרען אַ גייסטיג-קראַנקע פרוי

דעם פאָריגען מיטוואָך אַרום 1 בײַ־טאָג איז אַוועק פון דער היים די פרוי רחל ווינדמאַן, 40 יאָהר אַלט און שוין מעהר נישט צוריקגעקומען.

אַרום 5 נאָכמיטאָג דעם זעלבען טאָג האָט מען זי געזעהן אויף פּלוגאַרסקא גאַס, אָבער מעהר ווייסט מען פון איהר נישט.

זי האָט געטראָגען אַ האָר, טראַגט אַ גרין טיכעל, און אַ שוואַרצען ראָק. אַ סוויטער און גומענע לאַטשען אָהן זאָקען. פאַראַיאָהרען איז די פרוי געוואָרען גייסטיג קראַנק.

ווער עס ווייס עפּעס וועגען דער פער־שוואונדענער ווערט געבעטען מיטצוטיילען די פרוי גאָלדשטיין, פּולנאָצנא 19.

לאָדזער יוד פערשוואונדען זייט פאָריגע וואָך

מיטוואָך פאַרט. איז אַרויסגעגאַנגען פון זײַן וואוינונג אויף קושיושקאָ 6 (ראַדאָגאָשטש) דער 68-יעהריגער יוד דוד ישעיה יאָכימעק און איז ביז היינט נישט צוריקגעקומען.

ווער עס ווייסט פון איהם, ווערט געבעטען צו מעלדען זײַן זוהן בער יאָכימעק, זשוראַוויאַ 9 (ראַדאָגאָשטש). דער פערשוואונדענער האָט אַ לאַנגע גרויע באָרד, געהט אָנגעטון אין אַ צײַ־גען כאַלאַטעל, טראָגט שטיוועל, אַ יו־דיש היטעל און איז אַ ביסעל פּער־מרה'שחורה'ט.

פאַר אָנווייזען אויף זײַנע שפּורען וועט מען בעקומען 100 זל. בעלוינונג.

קופּאָן № 148
אויף אומזיסטע יורידישע עצות.
דער בעזיצער פונ'ם דאָזיגען קופּאָן קען בעקומען אומזיסט יורידישע עצות דורכ'ן יורי-קאָנסול פון אונזער רעדאַקציע.
גילטיג היינט מאָנטאָג, דעם 4. אויגוסט פון 8—9 אָוו.

בלוטיג געשלעג אויף מרדכי גבאי'ס גאַס

הויז-ווירט וואַרפט אַרויס די זאַכען פון אַ נייעם לאָקאַטאָר און עס פליהען שטולען און ציגעל איז די קעפּ אַרײַן

אויף אַלעקסאַנדריסקאַ 24 איז נעכ־טען פאָרגעקומען אַ בלוטיג געשלעג און די געהאַלדען און געשרײַען האָבען אויפגערודערט די גאַנצע גאַס. געשלאָ־גען האָט זיך דער ווירט פון יענעם הויז יוסף קרײַצער מיט זײַן לאָקאַטאָר יוסף לאָזינגער, וואָס האָט אין יענעם הויז אַ בעקערײַ.

דאָס דערמאָנטע הויז געהער צו עטלי־כע שותפים. דער גרעסטער שותף דער־צו איז די פרוי רײַזעל מוליך און צו יוסף קרײַצער געהער נאָר אַ פערטעל חלק פונ'ם הויז.

מיט 2 וואָכען צוריק האָט דער בע־קער יוסף לאָזינגער, געדונגען בײַ רײַ־זעל מוליך אַ שטוב און אַ קיך צו דער בעקערײַ. ער האָט דאָרט אַרײַנגעשטעלט אַ פּאָר חפצים, און די וואָך האָט ער זיך שוין דאָרט געזאָלט אײַנגאַנצען אַרײַנציהען.

צוליב סבות, וואָס זענען נאָך אויצט נישט אויפגעקלערט איז דער שותף יוסף קרײַצער נישט בעשטאַנען דער־רויף, און נעכטען 5 נאָכמיטאָג איז ער פּלוצלונג אָנגעקומען מיט עטליכע יונגע לײַט אויף אַנ'אויטאָ, אויפגעבראָכען די טיר פון דער שטוב און אָנגעהויבען אַרויסוואַרפען די זאַכען. דער בעקער לאָזינגער מיט זײַנע קינדער זענען דאַן אַרויס פון דער בעקערײַ און געשטערט אויספיהרען די הפקר'דיגע „עקסמיסיע". דאָס אָמבערענש צווישען די צדדים האָט זיך פערוואַנדעלט אין אַ געשלעג אויף שטעקענס און שטיינער. קרײַצער מיט זײַנע מענשען האָבען דעמאָלט די גאַנצע דירה, אײַנגעהאַקט די שויבען, צובראָכען און צוטראַמטעוועט די נײַע שטוב-זאַכען. די געוואַלדען און גע־שרײַען פון די צוויי מחנות האָבען זיך געהערט אין דער גאַנצער גאַס און עס איז געוואָרען אַ גרויס צוזאַמענגע־לויף.

די אָנגעקומענע פּאָליציי האָט אַ סוף געמאַכט צו דער אַוואַנטורע און וועגען דעם ענין צוזאַמענגעשטעלט אַ פּראָ־טאָקאָל

אין דעמיסיע

זאָל געהן דער קאָמיסאַר פון דער קראַנקען-קאַסע

דער קאָמיסאַר פון דער לאָדזער קראַנקען-קאַסע ד"ר לאַפּושאַנסקי, וועל־כער איז איצט אויף אורלויב, זאָל שוין מעהר נישט צוריקקעהרען אויף זײַן אַמט. זײַן אָרט זאָל פערנעמען דער געוו. קאָמענדאַנט פון לאָדזער פ.ק.או. און איצטיגער קאָמיסאַר פון דער קראַנקען - קאַסע אין סאָסנאָוויצע, ה' וואָנסאָוויטש.

„סטאַשיאַק וואַריאַט" זיך געוואָרפען מיט אַ מעסער

אויף דער שענער טשעסלאַווא, וועלכע וויל נישט ווערען זיין געליבטע

אַ געשמידטע אין קייטען האָט פּאָליציי דעם געפעהרליכען מעסער-שטעכער אָפּגעפיהרט אין תפיסה

(§) מיט אייניגע חדשים צוריק האָט וואָיטקיעוויטש פון פּשעגראָדזעלניאַ־גאַס 87 אַרײַנגענומען צו זיך אין שטוב אַלס סוב-לאָקאַטאָר דעם 26 יעהריגען מויערער - מייסטער סטאַניסלאַוו פּאַ־ראַראָווסקי.

אָבער עס האָט נישט לאַנג געדויערט האָט זי דרער אײַנגעמיטער פון דער וואוינונג אַרומגעזעהן, אַז ער האָט גע־מאַכט אַ מקח טעות, ווייל דער סוב־לאָקאַטאָר האָט זיך אַרויסגעוויזען פאַר אַ גרויסען אַוואַנטורניסט, אַ וואַר'לען יונג, פאַר וועמען די גאַנצע געגענד האָט געציטערט. גאַנץ אָפט זענען בײַ וואָיטקיעוויטש'ן אין שטוב געקומען אויף בעזוך פּאָליציאַנטען, צוליב די משים פון זײַן סוב-לאָקאַטאָר, וועלכען די גאַנצע גאַס האָט שוין גערופען מיט'ן צונאָמען „סטאַשיאַק וואַר־יאַט" און וואָיטקיעוויטש האָט געזוכט פערלאַנגען פון זײַן תכשיט ער זאָל זיך אַרויסציהען, ער איז איהם באַדאַי מוחל דאָס דירה געלד, וואָס עס קומט פון איהם. אָבער דערויף האָט „סטאַשיאַק וואַריאַט" געהאַט נאָר איין ענטפער: ער האָט געמליך אַרויסגענומען אַ לאַנג מעסער און צוגעשטעלט צום האַרצען פון זײַן בעל-הבית מיט דער לאַקאָני־שער דראָהונג: אָדער „שווייגען, אָדער אַ מעסער אין האַרץ". באַין ברירה האָט וואָיטקיעוויטש געשוויגען.

מיט אייניגע מעג צוריק איז פון פּוי־זען געקומען צו פאָהרען קיין לאָדז וואָיטקיעוויטש שוועסטער די 19 יעה־ריגע טשעסלאַווא. זי האָט זיך גע־פונען בײַ איהרע עלטערן אויף פּשעגראָדזעלניאַ־גאַס 86 און אויף די שעהנע טשעסלאַווא האָט עס געוואָרפען אַ אויג דער מעסער שטעכער פּאַראַראָווסקי. ער איז צוגע־שטאַנען צו איהר אין שטוב און אין גאַס, ביז דאָס מיידעל האָט איהם ענד־ליך געבעטען זיך אָפּטשעפּען פון איהר, ווייל זי וויל נישט האָבען קיין מתוקות'ן מיט אַזאַ אויסוואָרף. דערהערענדיג אַזעלכע דיבורים, האָט „סטאַשיאַק וואַר־יאַט" איהר געענטפערט: איך גיב דיר אַ טאָג צייט אויף צו בעקלעהרען זיך: אָדער די געהערסט מיר, אָדער עס ערוואַרט דיך דער טויט. דערויף האָט דאָס מיידעל ווידעראַמאָל געענטפערט: איך וויל דיך נישט קענען.

דער דאָזיגער ענטפער האָט אַזוי אויפגעבראַכט אונזער העלד, אַז ער האָט אַרויסגעכאַפּט אַ מעסער צום מיי־דעל. זי האָט אָבער נאָך בעוויזען אַרויס צולויפען פון קאָרידאָר און נאָס און רופען הילף, דאָ האָט זי אָבער אָנגע־יאָגט דער מערדער און אָנכאַפּענדיג זי מיט איין האַנד פאַר'ן האַלז, האָט ער מיט דער צווייטע האַנד זיך פער־מאָסטען אַרײַנצושטעכען דאָס מעסער אין איהר האַרץ. אָט אָט און די שעה־נע טשעסלאַווא וואָלט געפאַלען אַ קרבן פון די ווילדע לײַדענשאַפטען פון „סטאַשיאַק וואַריאַט". אָבער צום גליק איז אָנגעקומען פּונקט אַ פּאָליצייער און דערזעהענדיג דאָס שוידערליכע בילד, האָט ער נישט לאַנג געטראַכט, אָנגעלאָפט סטאַשיאַק'ן פאַר די האַנד און בײַ איהם אַרויסגעריסען דאָס מע־סער. עס זענען באַלד אָנגעקומען נאָך עטליכע דורכגעהער און דעם חברה מאַן געוואַלט איבערגעבען אין די הענד פון דער פּאָליציי שטאַשיאַק האָט אָבער גאָר אַ פערצווייפעלטען קאַמף בעוויזען צו אַנטלויפען. דאָס מיידעל איז אַזוי אַרום אָפּגעראַטעוועט געוואָרען און פּאָ־ליציי האָט באַלד אונטערגענומען אַ גע־יעג נאָכ'ן געפעהרליכען פערשוין און 5 פאַרטאָג'ס איהם געפּאַקט, בײַם ווע־לען זיך אַרײַנבעקומען אין וואָיטקיע־וויטש'ס וואוינונג. אַ געשמידטער אין קייטען איז ער אָפּגעפיהרט געוואָרען אין תפיסה.

פון לעגיאָן א. נ. פון פּולקאָווניק בעק יאַסעלעוויטש

מען בעט אונז מיטצוטיילען:

דער לעגיאָן א. נ. פון פּולקאָווניק בעק יאַסעלעוויטש האָט אָנגעהויבען די ווערבירונגס - אַקציע אין לאָדז. דער לעגיאָן האָט די אויפגאַבע צו וועקען דאָס פּליכט - געפיהל און די צוגעבונ־דענקייט צו דער מלוכה בײַ דער יודי־שער יוגענד, אויף די יסודות פון איחוד נאַציאָנאַלען זעלבסטבעוואוסטזיין. דער לעגיאָן פיהרט אַדורך די מיליטערישע פּאָרבערייטונג פון 16 יאָהר אָן. אין לעגיאָן ווערט שבת און יום טוב נישט געאַרבעט. מיט די אָפּטיילונגען פון לעגי־יאָן פיהרען אָן יודען, געוועזענע מילי־טער-לײַט, בײַ דער מיטהילף פון ספּע־ציעלע מיליטערישע ראַטגעבער און אינ־סטרוקטאָרען.

פאַר די דערציהלטע גוטע רעזולטאַ־טען און די איבונגען געניסען די מיט־גלידער פון לעגיאָן פון אַ פערקירצטער מיליטער - דינסט פּליכט-צייט, ווי האָ־בען אויך דאָס רעכט אויסצוועהלען זיך דעם געוועהר, בײַם רופען און אַקטיווען מיליטער - דינסט.

דער לעגיאָן גיט זײַנע מיטגלידער אַ געזונדע מלוכה'שע און נאַציאָנאַלע ערציהונג

מיטגלידער נעמט אָן די קאַנצעלאַריע פון ראַיאָן-קאָמענדאַנט, זאַוואַדזקאַ 23 יעדען טאָג פון 7—9 אין אָוונד, א חוץ פרײַטאָג און שבת.

לעזט און אַבאָנירט דאָס „לאָדזער טאָגעבלאַט"

פון ספּאָרט-לעבען

„קראַקאָוויאַ — ל.ט.ס.ג 0:5 (0:0)

דער נעכטיגער מעטש וועגען מייס־טערשאַפט פון דער „ליגע" צווישען „ל.ט.ס.ג" און „קראַקאָוויאַ" האָט אַרויס־גערופען אַ גרויסען פּובליקום אינטערעסירונג און די הויגע ספּאָרט-קרייזען, ווײַל „קראַקאָוויאַ" פערנעמט דאָס ערשטע אָרט אין דער ליגע-טאַבעלע און האָט די גרעסטע שאַנסען צו בעקומען די מייסטערשאַפט פון דער „ליגע". דער מעטש האָט זיך פערענדיגט מיט אַ פּעראויסגעזעהענעם, כאָטש אַ צו גרוי־סען נצחון פון „קראַקאָוויאַ" און פער־העלטניש פון 5.0.

בײַדע מאַנשאַפטען זענען צו דעם מעטש אַרויסגעטרעטען און זייער בעסטען צוזאַמענשטעל.

ביז צו דער פּויזע איז דאָס שפּיל אַ אָפּען אָהן אַ איבערגעוויכט פון בײַ־דע צדדים, ערשט נאָך דער פּויזע האָט די גאַנצע איבערמאַכט „קראַקאָוויאַ", וועלכע שפּילט זעהר שעהן. דאָס ער־שטע טויער ערצילט קאָזאַק און דער 20-מעטער מינוט פון אַ פּראַכטפולען שאָס די ווײַטערדיגע טויערן ערצילען: קאָזאַק 2, קובינסקי און מאַטושעווסקי.

„גאַרבאַרניאַ" — „לעגיאַ" (2:3)
„ווויסלאַ" — „רוך" (0:4)

מייסטערשאַפטס-קאַמפּף פון „א" קלאַס

„הכח" — סאָקול (זגערזש) 0:1

„סאָקול", וועלכער האָט אין דער ערשטער רונדע געשפּילט אַ קלײנע ראָליע אין די מייסטערשאַפטס - קאַמ־פען, זײַענדיג בעדראָהט אַראָפּצופאַלען פון דער „א"-קלאַס, געפינט זיך איצט אין אַ גוטער פאָרם, שלאָגענדיג די „טורנסטען" 3:4 און ערצילענדיג מיט „ל.ק.ס." 5:5. צוליב דעם איז געווען פאָראויסצוזעהן, אַז דער מעטש צווישען „הכח" און „סאָקול" וועט זײַן עהר אַ שאַרפער און אונטערעסאַנטער.

„סאָקול" איז אַרויסגעטראָטען אין זײַן בעסטען צוזאַמענשטעל, דאַגעגען „הכח" אָהן שוועק'ן.

דאָס שפּיל הויבט אָן „הכח" און גרײַפט שאַרף אָן דעם געגנער'ס טויער. די יודישע מאַנשאַפט שפּילט מיט גרויס אַמביציע און לאָזט נישט אַרויס די אינוציאַטיוו פון איהרע הענד. אין דער 30-מעטער מינוט דערצילט פּרעסער פון אַ הערליכען שאָס דאָס איינציגע טויער פאַר „הכח".

אין דער צווייטער העלפט גרײַפט „הכח" ווײַטער אָן דעם געגנער'ס טויער, אָבער צוליב דעם שוואַכען שפּילען פון די אַנגריפס - שפּילער (מאָרגענשטערן, קרײַצער) קען ער נישט דעם רעזולטאַט פערגרעסערען. אין די לעצטע מינוטען שפּילט „סאָקול" מיט גרויס אַמביציע וועלענדיג אויסגלײַכען דעם רעזולטאַט, אָבער אַ דאַנק דעם גוטען שפּילען פון די „הכח" - פערטיידיגער בלײַבט דער רעזולטאַט נישט געענדערט.

פון „הכח" האָבען זיך אויסגעצייכענט באַלזאַם, בוימגאַרטען און פּליי־שער, פון „סאָקול" די פערטיידיגער.

רוכטער ה' אַנדזשעיאַק.

„וו. ק. ס." — „אוניאָן" 0:0

„אוניאָן", וועלכער איז בעדראָהט אַרויסצופאַלען פון דער „א"-קלאַס, האָט געשפּילט מיט גרויס אַמביציע און פערדינט דעם רעמי - רעזולטאַט מיט'ן לידער פון דער „א"-קלאַס „וו.ק.ס."

„טוריסטען" — „בורושאַ" 0:5 (0:0)

ביז צו דער פּויזע שטעלט „בורושאַ" אַ שטאַרקען ווידערשטאַנד דעם געג־נער. נאָך דער פּויזע פאַלט זי אָפּ פון די כוחות און די „טוריסטען" ערצילען 5 טויערן דורך קאַראַש 3 און מיכאַל־סקי 2. ריכטער ה' שער.

ל. ק. ס. — פּ. ט. צ. 2:5
אַרקאַן — ווידזעוו 1:5
ביעג — ל. ט. ס. ג. 1:1
קדימה — טור 0:3

וועגען דער מייסטערשאַפט פון דער „ב"-קלאַס „קדימה" געפינט זיך איצט אין אַ גוטע פאָרם, שלאָגענדיג דעם שטאַרקען „טור" און פערהעלטניש פון 0:3

השמונאי — קאָנקאָרדיאַ 0:4

אַ פּעדרינגטער נצחון פון „חשמונאי", וועלכער האָט גרויסע שאַנסען צו נעה־מען מייסטערשאַפט פון דער „ב"-קלאַס.

לאָדז און דאָס פּויליש-יודישע לעבען

שטעהענדיג צוגעשפּאַרט צו אַנ'אָרים יודיש װענטעל, אין דעם סאַמע יודישען האַרץ פון לאָדז, מיט'ן ציצבען פּ"אַק אין האַנט, האָב איך אין זיך נאָכגעפאָלגט די אויבענאַרויסגעזאָגטע מחשבות.

אפשר איז דאָס אַ ליגען, אפשר האָב איך עס שפּעטער-אָהין צוגעטראַכט.

דער אמת האָט קיינמאָל נישט געגעבען אַ נדר זעם שרייבער, אַז ער װעט איהם געטרײַ דינגען.

אַרום מיר האָט זיך זעהר יודישלעך געטומעלט.

צי איז דען דאָ אין דער װעלט אַזאַ טומעל, אַזאַ איבערגעװעגליכע מוזיקאַ-לישע קאַקאָפאָניע, װעלכע זאָל זיך קעגען פערגלײַכען און איבערגעבען דעם ריטם און טעמפּאָ פון יודישען „הוהא"?

דרײַ אָדער פיר יודישע אַרומעלײַט האָבען דורכגעפּילירט פאַרבײַ מײַנע אויגען; אָבער דאָס איז געװען אַ װעלט-מאַרש פון אַ גאַנצער מחנה, די דרײַ-פיר האָבען מיט זיך דורכגעטראָגען דעם ריח, צער און צאָר'ן, פערבימערונג, דער-שלאָגענקייט, אויסגעשטאַרצטע װאונדען, הונגער און פּײַן פון דעם גאַנצען יודישען גלות.

עס זענען פאַרבײַ לעבען מיר אַ פּעקעל חסידים אין די רונדע פּלאַצינגע היטעלעך מיט צביעקיש בעהאַלטענע פּאות און ציצית און דאָס איז געװען די װעלט-דעמאָנסטראַציע פון גאַנצען יודישען חסידיזם מיט איהר גאַנצען אויסגעשאַלטען אינהאַלט.

אפשר ליגט טאַקע דער כּוח פון יודענ-טום (אָבער װאָס איז אַזוינס, צו אַל-די שװאַרצע יאָהר, הײַנט צו טאָג יודענ-טום), אין יעדען יוד און דערפאַר איז אפשר אויך נישטאָ קיין יודענטום, קיין טעפּערישע נאַצ"יע, קיין אײַנהײַטליכער

(ענדע פון זייט 3)

װילען, װײַל מיר פערמאָגען בלויז יודען.

* * *

איך פערגין נישט די װעלט דעם אויס-מערלישען „טעאַטער", װאָס מיר גיבען איהר מיט זיך.

איך פערגין נישט די װעלט דעם טו-מעל, דעם געפּילדער, נערװאָזיטעט און נישט שטערענדיגער אימרו, װאָס מיר שטראָמען אַרײַן אין דאומית-העולם.

איך פערגין נישט די פּאות און ציצית, װאָס שלעפּען זיך נאָך דעם יוד אָהן אַ זין און אָפילו אָהן אַ געטליכער הסכּמה.

איך פערגין נישט די װעלט דעם יודי-שען לאַפּסערדאַק, קאַפּאָטע און שװוי-שטיװעל פאַר די פרײַענדיגע יודישע פּנים.

איך פערגין איהר נישט די געפילטע פיש, פּופּיקלעך, צימעס און טשאָלענט, אָט דעם גרעסטען אויסדרוק פון דעם „אײַנהײמליכען" „סטיל", נאַציאָנאַלער ספּעציפישקייט און אײַגענאַרטיגקייט!

זאָל די װעלט בלײַבען נישקשה, זי װעט עס אויסהאַלטען, אָן יודישע פיש און געפילטער קישקע און פאַר אונז אַביסעל אײַגענע קונסט, אַביסעל עסטע-טיק פאַר אונזער כאַראַקטערלאָזער צו-פּרענצעלטער, טראַפּאַרעטער, פערשי-מל'טער שטוּב.

* * *

װען, װען װעט שוין קומען אויף אונ-זער גאַס אָט דער גרויסער פּאָעט, דער לאַנג-געװאַרטער רעפאָרמאַטאָר, װעלכער װעט קורצען די פּאות און בערד, װאָס אויסצװאָגען די צופּאַטעלטע קעפּ פון אַלע װעלט-װינטען, בעשיטען מיט אַ הײַל-פּילװער און װעט אונז דורכ'ן פענ-סטער אַרײַנשלײַדערן אין אייראָפּאַ?

דורך דער טיר װעלען מיר נישט געהן!

אַז מיר װילען מעהר נישט זײַן עק-זאָטיש, נישט פאַר זיך און נישט פאַר דער װעלט!

צי האָט זיך דען אויסגעשעפּט פאַר אייראָפּא די עקזאָטיק פון װאַװאַ'ס און האָנאָלולו? צי גײַטינט זי זיך דװקא אין יודישע?

און צי איז דען מעגליך אויפצוהאַל-טען און אָפּהיטען דעם הערליכען „נר תמיד" פון חסידים מיט דעם כּח פון דער פּויליש-יודישער „אומבאַרם"?!

מיר װעלען אַלעמאָל פײַנט האָבען דעם שכן, װאָס פּראַלט פונאַנדער זײַן קוכען-טיר אין קאָרידאָר אַרײַן, װען בײַ איהם אויף דער פּליטע שמעלצט זיך אָפילו כּשר'ע קאַקאָװאַר מיט װאורשט-לעך.

מיר װעלען איהם בעטען מחילה צו פערמאַכען דעם געשטאַנק.

מיר װעלען איהם אויך פערבאָטען אויסצוקלאַפּען די פּליי פון זײַן קאָלדרע געבען אונזער פענסטער.

מיר װעלען איהם בכלל פײַנט האָבען אויב מיר װעלען אײַנזעהן, אַז ער פיהרט נישט אַזאַ סטאַטעמשנע לעבען, װאָס זאָל ענליך זײַן צו אונזערע אײַגענע מנהגים, צו אונזער לעבענס-פיהר, צו אונזער קלײדונג און קאָלאָריט פון לאַנד.

אויב מיר זענען אָפּילו אײַנגעבוירענע דעמאָקראַטען, לאַיאַל-„געזאָגען" פאַר די נאַציאָנאַלע אײַגענאַרטיגקייטען, װעלען מיר זיך פאָרט מיט איהם שטילערהייט װערגען און שעהמען.

כ'מיין, אַז דער פּאַליאַק האָט זיך צו-געװאוינט צו זײַן שכן און ס'קען זײַן, אַז טאַקע אַ דאַנק דעם, װאָס דער פּאַליאַק האָט אויך אַזוי, װי דער רוס, אַ שװאַכ-קייט צו יודישע געפילטע פיש און יודי-שע שבת-מלכה'ס.

פיש. װי פיש. אָבער די יודישע פּרוי-ען מעגען מיר נישט פערגינען די פּאָ-ליאַקען.

* * *

איך האָב אַמאָל מײַן חבר, װעלכער האָט מיר אין דער באַהן דערצעהלט אַ זעהר באַנאַלע לעבענס-פּאַסירונג, גע-זאָגט, אַז ער זאָל שטילער רעדען, װײַל די אַנדערע װילען אויך צװישען זיך רע-דען און הערען.

ער איז אויף מיר זעהר אויפגעבראַכט געװאָרען. אַרויסגעהענדיג מיט איהם פון באַהן, האָב איך איהם געפרעגט מיט אַ געמאַלטער נאַאיװיטעט (מײַן פרײַנד איז געװען אַ יודישער מוזיקער), צי קען ער פערטראָגען, װען אין אַנ'אָרקעסטער שטאַרצען אַרוים מענער, — דיסאָנאַנ-סען, װאָס שטערען דעם אַלגעמײַנעם פאָראויסגעזעהענעם טאָנאַלען טאָן און טאַקט. זײַן ענטפער איז דאָך קלאָר!

דער גרעסטער פּראָצענט פּוילישע יו-דען האָבען מיר דערװיזען, אַז זײ פער-מאָגען קײַן שום שפּור נישט פון האַר-מאָנישע געזעצען אין דער מוזיק.

פאַרװאָס שרײַען זײ אַזוי, די װעלט װיל דאָך דערװײַל נישט ברעכען!

* * *

און אויצטיגען מאָמענט איז נאָך נים אָפּגעשװאַכט דער ריתם, װאָס װערט גע-פיהרט פון אַ געװיסער שיטה אין דער קונסט געגען די דאָגמען פון דער אָפּי-ציעלער עסטעטיק. מען װיל פון דער עסטעטיק אָפּנעהמען די פּריװילעגיע פון אַ נאָרמירענדען בעגריף און קריטעריום פאַר „שעהן" און „מיאוס".

אַלץ איז שעהן און זאָל שעהן זײַן אויף גאָט'ס װעלטעל!

יעדע פאָרם פון קונסט, פון לעבען, פון נעראַנק, האָט אַנ'עקזיסטענץ-בערעכ-טיגונג אָפּילו, װען זײ זענען סותר אַלע אָנגענומענע געזעצען פון קונסט, לע-בענס-מנהגים און נוצליכקייט.

דאָס הײסט, אַז מען דאַרף אָפּשאַפען אַלע אײַנגעפונדרעװעטע און אין דעם מענשען'ס פּסיכיק פערװאָרצעלטע לע-בענס-נאָרמען, װאָס רעגולירען און האַר-מאָניזירען דעם גרויסען אָרקעסטער, װאָס הײסט לעבען.

אפשר װאָלטען מיר יודען אויסגענוצט די געלעגענהײט פון אויצטיגען מאָמענט, װען די „פּריצים שלאָגען זיך" און װאָלטען פערבאַפּען אויף אַ קורצער צײַט אין פּלען אַ ביסעל עסטעטיק, װאָס האָט כמה יאָהרען נישט געטראָפען אונזער אדרעס.

אפשר װעט די פערװאָגעלטע און אויס-טערדריקטע עסטעטיק פערמאָגען נאָך אין זיך דעם כּח צו צװינגען דעם פּױלי-שען יוד אומצובײַטען די װאַסערן פון זײַן ברודנער מקוה.

א מלחמה איז נישט אויסגעשלאָסען און ליטע דאַרף זײַן גרייט

(ענדע פון זייט 3)

פּראָגראַם פון זײַערע פּאָליטיקער האָט זיך נאָך נישט קאָנקרעטיזירט. זײ װײ-זען אָן, אַז אַנ'אומבעדינגטער תּנאי פאַר זײַער אַרבײט איז די עקאָנאָמישע און פּאָליטישע שטאַרקײט פון דײטשען פאָלק, און אַ פּינקטליכע אויסנוצונג פון די בעדינגונגען פון דער פּאָליטישער קאָניונקטור. אין דעם לעצטען געביט לאָזען זײ נישט פאַרבײַ קײן שום געלע-גענהייט, װעלכע זײ זאָלען נישט אויס-נוצען.

אונזערע פּאָליטיקער האָבען אין דער הינזיכט געמאַכט אַ פעהלער. זײ נוצען נים אויס אַלע געלעגענהייטען. זײ לערנען זיך נישט פון זײַערע פעהלערן אין עבר.

טוענדיג די טאָג-טעגליכע קולטורעלע און עקאָנאָמישע אַרבײט און שטאַרקען-דיג אונזער פאָלק, טאָרען מיר נישט פערגעסען, אַז אונזער מלוכה האָט בע-קומען איהר אומאָפּהענגיגקייט דורך אַ בעװאַפענטער קאַטאַסטראָפע. דערבײַ איז װילנע, אַז װען עס װעט זיך טרע-פען װאָסער עס איז נעװעהר-סאַמאַ-טראַפּע, זאָלען מיר זײַן גרייט אויסצונו-צען די געשאַפענע אומשטענדען. אויב ליטא קען נישט אַזוי פאַלען מיט'ן שװערד, װי פּוילען, הײסט דאָס נאָך נישט, אַז זי דאַרף איהר שװערד בעגראָבען, אַזוי װי יענער ענגלענדער, װעל-כער, נישט האָפענדיג דעם גאַנצען ים, האָט זיך ענטזאָגט איננאַנצען צו װאַ-שען.

איהר פרעגט מיך, צי ליטא קען בלײַ-בען פון פּוילען איזאָלירט (ד"ר גרײַוס מײנט, אַז נישט). איך מײן, אַז װעגען אָפּזאָגען זיך פון אַ פּאָליטישער איזאָ-לאַציע פון פּוילען קען נאָר הײנט קײן רײד נישט זײַן. װען די פּאַליאַקען זאָ-גען די בעפעלער, קאָנען מיר נישט שרײַען: „מיר װעגען נעגען אַנ'איזאָלאַ-ציע". נישט אונז דאַרף געשטעלט װער-רען די פראַגע.

װאָס עס איז שייך אַנ'עקאָנאָמישער און קולטורעלער איזאָלאַציע פון װילנע געגענד, װאָלטען מיר אַזוינס נישט װעלען, אָבער זי איז אַ פּועל יוצא פון דער פּוילישער אָקופּאַציע. די אויפגאַבע פון די ליטװינער און אָקופּירטען טײל איז אַ שװערע און פערענטװאָרטליכע, אָבער צוליב דעם ענטזאָגען זיך פון דער איזאָ-לאַציע, װען די פּאַליאַקען װילען אונז קאָרפּירען ליטא, קאָנען מיר נישט.

לעזט און אבאָנירט
דאס
„לאָדזער טאַגעבלאַט"

חדשה בספרות העברית!
יצא לאור זה עתה ספר מדעי-אמנותי יחיד במינו, המעניין, מענג ומושך את לב הקורא בתוכנו ובסגנונו, בשם
„המוסיקה בכתבי הקדש, בתלמוד ובקבלה"
מאת י. קיהל
הספר נדפס בהידור על נייר משובח ומכורך יפה.
מחירו עם המשלוח 1 דולר. להשיגו אצל המחבר
J. Kühn, WIEN XX, Karl Meisslstr. 1

אינזש. אורי גליקליך װאָרענט, אז
איידער איהר מאַכט דעם לעצטען דעצידירענדען טריט און בע-שליסט צו קויפען װעלכע נישט איז מאַשין, װעלכען נישט אין אַרטיקל פיל דער טעכנישער בראַנזשע, װענדעט זיך צוערשט
צו אונז
מיר האָבען די גענעראַל-פערטרעטונג פון פערשידענסטע ערשטקלאַסיגע, װעלט-בערימטע אויסלענדישע פאַבריקען און דע אויסשליסליכע רעכט צו פערקויפן זייערע אויסאַרבייטונגען אין פויל
איידער איהר מאַכט דעם לעצטען דעצידירענדען טריט און בעשליסט צו קויפען
שוין גנוצטע לאָקאָמאָבילן, מאָטאָרן, אויטאָמאָבילן אָדער פער שידענסטע אַנדערע אַרטיקלען פון דער טעכנישער בראַנזשע,—
בעראַט זיך צוערשט אומבעדינגט מיט אונז
אונזערע אינזשינערן, ערפאַרענע ספּעציאַליסטען אויף אַלע געביטען, װעלן אייך געבען זייער פאַכמענישע מיינונג, נאָך גע-נויער אויספּראָבירונג און איבערנעמענדיג אויף זיך די פולע גאַראַנטיע.
מיר שטעלען גלייכצייטיג איין פערטרעטער אין אַלע פונקט פון דער פּוילישער רעפובליק. מיט אָפערטען קענען זיך װענדע נור פערזאָנען מיט פּראַװרטיילאָזער פערגאַנגענהייט, װאָס בע זיצען אנטשפּרעכענדע בעסטע רעפערענצען, אויסערסט טיכטיגע ענערגישע און רעפּרעזענטאַטיװע. געװיסע טעכנישע קענטנישע זענען געװינשט.
מיר ליפערן דאָס בעסטע אויף מעגליכסט גוטע בעדינגונגען.
װענדעט זיך שוין צו אונז, דען אָן ריזיקאָ װעט איהר האָבען ביידייטענדע געלד געװינסטען:
Inż. Urij Gliklich, Warszawa,
Elektoralna 11/12
skrz. poczt. 393. —— Tel. 36-76.

לעזט און אבאָנירט
לאָדזער טאַגעבלאַט

מעכאַנישע שלאָסערײַ און װײַסערײַ
J. Reder, Łódź
Konstantynowska 11 (róg Zachodniej)
כ'נעם אָן פערשידענע שלאָסערײַ-אַרבײַט און אויטאָגענישע שװײסונגען אונטער גאַראַנטיע.
פּריװאַט-װאוינונג גדאַנסקאַ 20. װ. 17.

דרוקזאַכען אַלערליי
װערען שנעל און פּראָמפּט אין דער פיינסטער אויספיהרונג און נייעסטע שריפט אויסגעפערטיגט ביליג
קלעפּסידרעס
װערען אין פערלויף פון 1 שעה געדרוקט און אויסגעקלעפּט אין דער גאַנצער שטאָט
בוכדרוקערײַ
ע. און מ. האַמבורסקי
פּיעטריקאָװער 16, טעלעפאָן 100-47

דײַטשע
האַנדעלס-קאָרעספּאָנדענץ
ערלעדיגט דאָס ביוראָ
„אַרגוס"
זאַכאָדניאַ 36
טעלעפאָן 108-47

Smierć pluskwom i podobnym pasorzytom!
przeprowadzamy
dezynsekcje i dezynfekcje mieszkań
najskuteczniejszym preparatem „Fumigatore-Cimex', pod gwarancją
Zakłady Chemiczne „SALVATOR"
Zastępstwo: Inż. Juljusz Hamer i S-ka
Łódź, 6-go Sierpnia 1. Tel. 188-58.

זאַפאַרט איבערצוגעבען
אַ פּראַנטאַװע קעלער
אויף נאָװאָמיעסקאַ 26 בײַ מאָשקאָװיטש

שוין ערשינען דער יולי-נומער
פון דער לאָדזער צייטשריפט פאַר װירטשאַפטליכע, געזעלשאַפטליכע און קולטורעלע פראַגען
אילוסטרירטער „פּוילישער מאַנטשעסטער"
אונטער דער רעדאַקציע פון אלי באַרוכיז
מיט אַרטיקלען פון: ד"ר אריה טאַרטאַקאָװער קאָנסול מאַקס קאָהן, סטאַניסלאַװ לויטערבאַך, יוליאַן טובים, אָסקאַר בערמאַן, נ. שפּעט, אלי באַרוכין, ברונאָ װינאַװער, סטאַראָסטע אַלעקסי רזשעװוסקי, מאַגיסטער יוזעף ליטװין, י. האַנע-מאַן א. א.
דער נומער איז רייך אילוסטרירט.
פּרייז 50 גראָשען.

לעבנס-מיטלען
— און —
פּאַרפומעריע
„אַרגוס" ...
זאַכאָדניאַ 36
טעלעפאָן 108-47

הולך בתומיל' בטח, ומעקש דרכיו יודע
גויל אלו רקיעי, קני כל חורש תא:
דיו אלו ימי וכל מי כנישו תא:
דירי ארעא ספרי ורשמי רשו תא:
קענען נישט איבערגעבען דאָס רע-יעלקייט פון דער אַלט-בעװאוסטער רעכטסקאָנסולטענטען-ביוראָ פון ה'
מאַנעלאַ, פּיעטריקאָװער 17
(זאַכאָדניאַ 52) טעל. 148-79
װאו עס װערט פּינקטליך ערלעדיגט, געװיסענהאַפט געשריבען אַלערליי ביטעס: ציװילנע, קאַרנע, האַנדלאָװע אַפּעלאַציעס, אַדװאָלאַניעס, קלאַוזו-לעס, זאַבעזפּיעטשעניעס אויף אַלע שטעט אין פּוילען, װעגען דירות אין אורזשאַנד ראָזיעמטשי. װי אויך איבער-זעצונגען אין אַלע שפּראַכען. מיט אַכטונג
ד. מאַנעלאַ, פּיעטריקאָװער 17

שרײַבען שעהן און שנעל
לערנט אויס דער בעריהמטער קאַליגראַף ל. בערמאַן אין 15 לעקציעס, אויך װערט אויסגעלערנט גוט שרײַבען אַ יודישען בריף אין 15 טעג, אפילו דעם װאָס קען גאָרניט. די עלטער שפּילט קיין ראָלע ניט.
זאַװאַדזקאַ 19 פר. 1 שט.

װיכטיג פאַר דאַמען!
מאַכט איך די עלעגאַנטסטע דאַמען-היטע נאָך דער לעצטער פּאַריזער מאָדע און די עלטעסטע היטע איבער-אַרבײַטע איך אויף גענצליך ניי. געדענקט די אַדרעס:
פאַר נאָר
2.50 זל.
זאַװאַרזקאַ 23
בעמערק.: ניי היטען די לעצטע נײַהײַטען אין פּײַנער ביליגער 50 פּראָצ. װי איבעראַל. אויספערטיגונג
„TOLA"

אַבאָנעמענטס-פּרײַז [illegible]
אַנאָנסען-פּרײַז [illegible]
Redaktor-wydawca [illegible] Hamburski
[illegible]: S. i M. Hamburskich w Łodzi Piotrkowska [illegible]